

LINIJA ZA REZANJE PLOČEVINE

Plod lastnega razvoja

V skladu z naporci celotne družbe so Titovi zavodi Litostroj dali nov prispevek stabilizaciji in odpravljanju uvoza strojev in naprav. Izgotovljena linija za rezanje pločevine v traku je plod lastnega razvoja proizvodnje preoblikovalne opreme, kar je v skladu z našim odkonilnim stališčem od tujih licenc. Pomembno je, da je koncept strojev izdelan na osnovi modulnega načela gradnje in sestavljanja tipskih komponent in strojev. To načelo nam omogoča, da se moramo približati vsem zahtevam potencialnih kupcev. Pri tem imamo popolnoma proste roke pri plasmaju proizvoda in izbiri dobaviteljev elementov.

PREDSTAVITEV REZANJA

Pri predelovalcih, kateri uporabljajo kot osnovni vhodni material tanko pločevino, nastopa strošek materiala kot visok znesek v proizvodnih stroških. Zato je za predelovalca zelo pomembno, da ima dober izkoristek materiala. Le-ta je odvisen od velikosti odpadka. Z uporabo pločevine optimalnih dimenzij doseže dober izkoristek. Proizvodni program valjarn obsega kolute in plošče standardnih dimenzij, katere pa ne zagotavljajo dobrega izkoristka. Predelovalci, ki želijo doseči boljše izkoristke, so prisiljeni naročati v železarnah nestandardne dimenzije kolotov in formatov plošč. Pri tem imajo težave z neredno dobavo materiala in morajo plačati dodatno vloženo delo valjarn za izpolnitev posebne zahteve. Razlika v ceni med standardno in posebno dobavo je tako velika, da se splača imeti lastne stroje za pripravo pločevine. Velikosti obrata so lahko zelo različne, obseg je odvisen od števila operacij, ki jih želimo opravljati z linijo. Princip modulne gradnje linij za rezanje pločevine nam omogoča zelo

širok spekter izvedb, kar zagotavlja dobro prilagoditev zahtevam tehnologije predelave pločevine.

TEHNOLOŠKE ZAHTEVE

Naše hladne in tople valjarne dobavljajo kolute pločevine, katerih širine so 400, 630, 1000 in 1600 mm. Zato smo tako tudi postavili delitev osnovnih velikosti linij.

Tehnologija dela na linijah za rezanje pločevine izhaja iz dveh osnovnih postopkov:

- a) vzdolžnega razreza traku s kolturnimi škarijami,
 - b) prečnega razreza traku na formate različnih oblik.
- Značilne delovne operacije pri teh postopkih so:
- transport koluta do linije,
 - postavitve koluta v izhodiščni položaj v liniji,
 - priprava linije za avtomatizirano rezanje z ročnim upravljanjem na upravljalni mizi,
 - avtomatizirano delovanje linije za narez na formate pravokotnih, paralelogramskih in trapeznih oblik ali
 - avtomatizirano delovanje linije

za vzdolžni razrez traku večje širine na več trakov potrebnih širin ali

- avtomatizirano posluževanje preoblikovalnega stroja ali strojev ali
- pranje, čiščenje in mazanje pločevine pri neposrednem uvajanju pločevine v preoblikovalni stroj,
- ravnanje pločevine,
- kontrola količine podanega traku.

OSVAJANJE IZDELKOV ZA CELOVITEJŠI NASTOP NA TRŽIŠČU

V preteklosti je Litostroj že izdelal nekaj linij za rezanje pločevine. Eno je celo izvozil v Venezuelo. Vendar je bil to premalo agresiven pristop za večjo uveljavitev. Predvsem pa smo razpolagali s premalo namenskega znanja. Večje možnosti smo pridobili šele na osnovi prvih tovrstnih lastnih izkušenj ter na temeljiti analizi potreb in tovrstnih ponudb obstoječih proizvajalcev. To obširno nalogo je opravil TOZD Inštitut in s tem podal osnove preoblikovalni opremi, ki jo zastopa TOZD Proizvodnja preoblikovalne opreme, za nadaljnje odločanje o proizvodnih usmeritvah.

Proizvodna skupina preoblikovalne opreme je z novo tovarno dobila nove možnosti, ki se kažejo predvsem v povečanju obsegu proizvodnje. Povečani obseg pa potrebuje nenehno uvajanje novih proizvodov, ki pa se vključujejo le s predhodno analizo izdelovalnih možnosti. Za proizvode, katerih struktura, bodisi izdelava ali nabava domačih ter uvoženih sestavin je možna, skrbi TOZD Prodaja. Dokazano pa je, da se za uspešno proizvodnjo, ki ustvarja pozitivno akumulacijo, raziskave in razvoj nenehno prepletajo v trikotu: izvedba — izdelava — trženje. Temu lahko rečemo tudi: dober izdelek, poceni izdelan je vedno lahko prodati.

Analiza do sedaj vložene dela kaže, da tovrstni objekti spadajo v temeljne naložbe in da je zato potrebno vložiti veliko naporov, da pridobimo kupca, zlasti zato, ker še nimamo zadostnega števila referenčnih objektov.

Podpisane pogodbe in napor pri realizaciji kažejo na novo problematiko. Za opremo, katere masa je 50.000 kg, je potrebno izdelati pozicije, katere so združene v 124 kosovnicah (P-62328), oziroma 118 kosovnicah (P-62398), oziroma 94 kosovnicah (P-62691). Očitno je, da tako veliko število pozicij na sedaj veljaven klasičen način spremljanja v proizvodnji v normalnem dobavnem roku fizično ni mogoče narediti, zato prihaja do znatnega prekoračenja pogodbenega delovnega roka. Stanje se ne bo izboljšalo toliko časa, dokler ne bo vpeljeno spremljanje proizvodnje z računalnikom in modularno načelo proizvodnje. Tipično montažno načelo proizvodnje, ki je vladalo pri prvih linijah je pokazalo, da tako velikega obsega sestavin ne moremo obvladati. Še posebne motnje povzročajo spremembe, ki so nujne zaradi razvoja ali nadomestitve uvoza. Zelo pomembna razvojna naloga je že v začetku doseči modularno načelo v sestavljenosti opreme. Le-to je tudi uspelo. Temu sledi modularno načelo proizvodnje, ki bo nadomestilo montažno načelo in s tem povezane težave. To je že dokazano

Glasilo delavcev Titovih zavodov Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 6000 izvodov. Izdaja ga Odbor za obveščanje pri Konferenci OO sindikata Titovih zavodov Litostroj, ki je hkrati izdajatelj svet — Uredniški odbor: predsednik dipl. iur. Anton Tomažič in člani: prof. Hrabroslav Premelč, Tone Erman, Franc Kostevc, Marjan Sigulin, Toni Skušek, Srečko Pirc in odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marijana Meglič, tehnični urednik Estera Lampič, lektorica prof. Vesna Tomc.

Telefon uredništva 556021 (n.c.) interna 202, 246 — Tiska Tiskarna Ljubljana.

Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72

25. MAJ — DAN MLADOSTI

Tito, mi smo tvoja mladina

Maj je za vse mlade mesec našega največjega praznika — dneva mladosti. Že na začetku meseca se aktivno pripravljamo na izpolnjevanje naših obvez in se trudimo z vsemi močmi, saj vemo, da je ta praznik posvečen nam, mladim, in da je bila želja tovariša Tita, naj bi prav mladina kazala pot k boljšemu jutri. Težka je bolečina v naših srcih, ko vemo, da smo izgubili Tita, človeka, ki je z vsem srcem ljubil mladi rod in mu pomagal. Vendar Tito je še vedno med nami in nas vodi, zato je vrhunec praznovanja praznika dneva mladosti prav gotovo 25. maja na centralnem stadionu v Beogradu, ko prispe štafeta, katere je potovala skozi tisoče mladih rok in jo v mislih vsi izročamo našemu Titu.

Ob našem prazniku pa bi se morali zamisliti tudi o nekaterih problemih, ki tarejo današnjo mladino.

Eden izmed problemov je zaposlovanje. Vsi dobro vemo, da je danes med nezaposlenimi iz dneva v dan več mladih, ki imajo svoj poklic, vendar ne najdejo zaposlitve. Pri tem je potrebno povedati, da je med njimi veliko tisti, ki so kvalificirani za delo v neposredni proizvodnji. Menimo, da je prav tem potrebno dati absolutno prednost pred ostalimi. Današnja mladina se precej vključuje prav na to področje, vendar vidimo, da se položaj ni dosti izboljšal, lahko bi rekli celo poslabšal. Zato bo potrebno še veliko truda, da bi se ta negativna gibanja ustavila.

Drugi problem, ki mlade zelo obremenjuje, je stanovanjska problematika, vendar pa se mladi še vedno premalo vključujejo v njeno razreševanje.

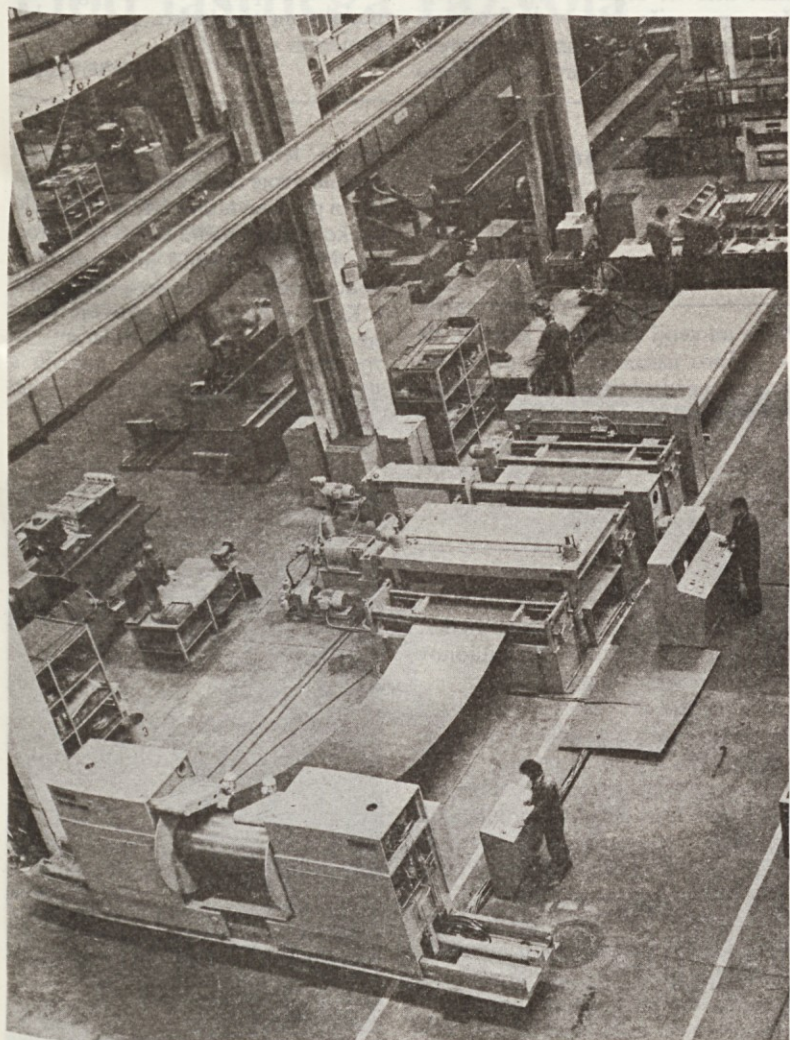
Verjetno marsikdo pozablja, da je mladinska organizacija ena izmed tistih DPO, ki lahko samostojno izreče pripombe oziroma predloge za spremembo Pravilnika o stanovanjskih vprašanjih. To bo tudi naša največja naloga v naslednjih mesecih.

Seveda se mora ZSMS idejno, organizacijsko in akcijsko dograjevati še naprej. Še veliko mladih ljudi ni vključenih v njene aktivnosti in dogaja se, da se nekateri ne vključujejo v razreševanje najpomembnejših vprašanj. ZSMS se mora še bolj kot doslej ukvarjati z vprašanji razvoja naše družbe.

Mladina bo v prihodnje posvečala največ pozornosti predvsem pripravljenosti na obrambo domovine in vlogi Jugoslavije kot miroljubne neuvrščene države v mednarodni politiki.

Zato bomo naš praznik dan mladosti praznovali z obljubo, da bo mladina takšna, kakršno jo je imel naš Tito vseskozi v mislih.

M. Djulinac

Poskusno obratovanje najnovejše linije za rezanje pločevine za GOŠO (Smederevska Palanka), je pokazalo, da smo osvojili izdelavo tovrstnih strojev (Foto: O. Zagoričnik)

pri večini proizvodov iz proizvodne skupine preoblikovalne opreme, ki so prešli prvo fazo razvoja.

ZNAČILNOSTI LINIJE ZA GOŠO IZ SMEDEREVSKE PALANKE

Linija za rezanje pločevine spada po svojih značilnostih v skupino največjih tovrstnih naprav. Zahteve našega kupca so posebne, narekoval pa jih je njihov izdelek — potniški in to-

vorni vagoni — ter želja za obdelavo elementov v celem. Linija bo vgrajena v njihovo proizvodno linijo ter bo omogočala povečanje produktivnosti, boljše kvaliteto in bolj humane pogoje dela.

Vse naprave in stroji, vgrajeni v linijo, so izdelani po načrtih, izdelanih v TOZD Inštitut, pri čemer smo upoštevali vsa načela za proizvodnjo preoblikovalne opreme. Kupljena oprema pa je v glavnem domačega izvora, tako da vrednost uvožene opreme ne presega 5 % vrednosti objekta.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Konferenca mladih

Mladina OO ZSMS tozda PPO je 6. aprila 1983 izpeljala volilno-programsko konferenco, kateri je prisostvovalo nekaj več kot 67 % članov in vabljeni predstavniki vodstva tozda in DPO.

V poročilu o delu, ki ga je prebral Nebojša Dragaš, je bilo omenjeno, da je OO delala v skladu z zahtevami KS ZSM TZL in seveda tudi nekoliko (v manjši meri) samoiniciativno. Posebno poudarjeno je bilo delo komisij za šport, MDA, kadrovska vprašanja in za kulturo. Kritično je bilo obravnavano slabo povezovanje z ostalimi DPO in neaktivnost mladih komunistov, ki bi morali biti nosilci dejavnosti OO ZSMS.

Obrazložitev razrešnice je podal Zvonko Bendelja, ki je med ostalim omenil, da je v preteklem obdobju predsedstvo OO delovalo dokaj aktivno in vsem članom omogočalo vpogled v delo in nudilo možnost aktivnega sodelovanja. Zaradi prevelike fluktuacije je bilo nujno namesto programske izpeljati volilno-programsko konferenco, seveda pa je bilo nekaj vzrokov tudi v neaktivnosti posameznikov.

Po soglasni potrditvi razrešnice

predsedstvu OO in komisijam so sledile volitve. Predsedstvo OO s predsednikom Nebojšo Dragašem je bilo izvoljeno z enim glasom proti, člani komisij pa so bili izvoljeni soglasno.

Da nobena organizacija ne more delati brez programa, vemo seveda vsi. S tem so se sprijaznili tudi v PPO. Vodstvo je predlagalo tudi nov program. Program je resda napisan v tekoči bralni obliki, kar je vsekakor nekaj novega, vsebuje pa zelo malo novosti. Naj jih omenim le nekaj. Veliko več truda bo potrebno vložiti v dvig delovne storilnosti, zavesti, discipline, v družbenopolitično izobraževanje, stanovanjsko problematiko mladih v MDA in povezovanje z ostalimi DPO. Vse delo bi morali člani OO ZSMS natančno in vestno opravljati.

Ker zanimanja za razpravo na prvi pogled ni bilo, je bilo delovno predsedstvo prisiljeno iz prisotnih izzvati

odgovore na nekaj aktualnih vprašanj.

V razpravi je bilo ponovno poudarjeno, da se v današnjem stabilizacijskem času, ko nam primanjkuje surovine in reprodukcijski material, ne smemo obnašati po mačehovski, temveč moramo vse kar imamo v največji meri izrabiti. Razpravljalci so kritično ocenili premajhno aktivnost mladih komunistov in predlagali, da se o tem pogovori tudi na OO ZK.

Mladi niso zadovoljni s trenutnim položajem pri reševanju stanovanjske problematike. Zavedajo se, da ta problem še zdaleč ni rešen tako, kot bi moral biti. To pa ima za posledico med drugim tudi precejšnjo stopnjo fluktuacije, pa tudi storilnost na delovnem mestu ni na zadovoljivi višini. V zaključek je predsednik OO seznanil prisotne o izletu v ČSSR v dneh od 18. do 25. 6. 1983 in o seminarju KS ZSMS v Radovljici. Zainteresirane je povabil k sodelovanju, ostalim pa bodo skušali zagotoviti akcije, za katere bo seveda dovolj zanimanja.

Z. Bendelja

SEJA DELAVSKEGA SVETA SOZDA ZPS

Nadomestiti zamujemo

Zadnjo sejo delavskega sveta sozda ZPS bi lahko imenovali gospodarsko-plansko, saj so delegati največ pozornosti namenili prav gopodarjenju sozda in njegovih delovnih organizacij v lanskem letu ter spremembam planskih dokumentov — rebalansu srednjeročnega plana 1981—1985 in letnemu planskem aktu sozda ZPS za letošnje leto.

Kljub spremenjenim — beri ostrejšim — gospodarskim razmeram lani so delovne organizacije sozda ZPS uspešno gospodarile. Tako so celotni prihodek povečale skoraj za 8 odstotkov, dohodek skoraj za 9 in čisti dohodek za 5,8 odstotka. Čeprav bi lahko imeli delegati delavskega sveta sozda ob teh kazalcih precej razlogov za zadovoljstvo, pa ni bilo tako. Ustavili so se namreč ob velikih zalogah, precej večjih kot v letu poprej. Zaloge surovin materiala, drobnega inventarja in embalaže so bile v primerjavi z letom 1981 večje kar za dobro polovico (59,7%), zaloge nedokončane proizvodnje so se povečale za skoraj štiri desetine (37,8 %) in zaloge gotovih izdelkov za polovico (49,9 %). Čeprav je bilo vsem delegatom jasno, da tako velike zaloge ne pomenijo prav dobre gospodarnosti, pa so poudarjali vrsto

objektivnih opravičil za takšen položaj. Menili so namreč, da kronično pomanjkanje nekaterih surovin in reprodukcijskega materiala pa tudi neurejeni odnosi z velikimi dobavitelji naravnost silijo v ustvarjanje rezerv oziroma v načelo: »Bolje, da ti material leži doma na dvorišču, kot da ga sploh ne dobiš in je potem nemotena proizvodnja vprašljiva«.

Premalo izvoznega poguma

Nekakšno »nezadovoljstvo« so delegati namenili tudi našim izvoznim rezultatom, kjer načrtovanih namer, zlasti na konvertibilnem trgu, nismo v celoti uresničili. Vse to postavlja naše delovne organizacije zlasti letos pred nove dolžnosti, katerih osnovni moto bo pospešen in predčasen izvoz, s katerim naj bi nadomestili zamujeno. Čeprav smo lani na

zunANJI trg prodali več kot dve desetini svoje proizvodnje, naj bi letos 25 odstotkov, pri čemer moramo največ izvoziti seveda na konvertibilni trg. Lahko bi rekli, da se nam v izvozu otepa lagodnost iz prejšnjih let, ko nismo skoraj nič izvažali. Morda je treba iskati prepočasno izvozno naravnost tudi v premalo pogumnem uresničevanju naših naložbenih načrtov, v prepočasnem prestrukturiranju naše proizvodnje v bolj donosne izdelke . . .

Če ne bomo naše proizvodnje posodobili in izrabili vseh obdelovalnih zmogljivosti, potem bo seveda rast naše proizvodnje začela padati. Skratka: v izvozu smo nerodni in počasni pri sestavljanju pogodb, saj mnenja, da poslov ni, ne drže, le pre-

malo smo prodorni, kar zlasti velja za nove izvoznike.

Pogumna planska načrtovanja

Drugo področje, ki so mu delegati delavskega sveta sozda ZPS posvetili precej pozornosti, je bilo tako imenovano plansko področje. V rebalansu srednjeročnega plana sozda ZPS za obdobje 1981—1985 so namreč začrtali, da celotni prihodek oziroma našo proizvodnjo vsako leto povečujemo za 5 odstotkov. To velja za celoten sozd, medtem ko nekatere naše delovne organizacije načrtujejo še pogumnejšo rast — do 9 odstotkov. Strukturno gledano je v ospredju proizvodnja strojev za obdelavo

kovin, za usnjarsko industrijo, za energetiko. Kar zadeva izvoz, naj bi naše delovne organizacije vse svoje napore podredile cilju, da skoraj 30 odstotkov svoje proizvodnje prodajo na tuji trg.

Na omenjeni seji so delegati govorili še o razporejanju sredstev za amortizacijo, ki jih delovne organizacije združujejo na ravni sozda, pa o investicijskih načrtih. Ne nazadnje so tudi sklenili, da bodo 708.644 dinarjev, kolikor bi jih moral sozd vrniti delovnim orgnizacijam — članicam sozda ZPS, namenili za pripravo študije o dolgoročnem razvoju sozda in za pripravo enotne grafične podobe in prospekta programskih usmeritev sozda ZPS.

V. Guček

Predstavništvo ZPS v Kairu

Delegati delavskega sveta sozda ZPS so na svoji zadnji seji sklenili, da naša sestavljena organizacija v Kairu v Egiptu ustanovi svoje predstavništvo. Pravzaprav ne gre za neko novo predstavništvo, temveč za razširitev dela predstavništva Litostroja v Kairu, ki naj bi opravljalo zunanjetrogovinske posle tudi za SOZD ZPS in njene članice. Sicer pa lahko trdimo, da gre pri ustanovitvi omenjenega predstavništva oziroma pri razširitvi dejavnosti sedanjega — Litostrojevega — za uresničevanje usmeritve sozda ZPS v izvoz, ki se je v zadnjem času kar podvojil.

Prav izvozna usmeritev našega sozda je narekovala tudi ustanovitev svoje organizacijske in kadrovske mreže. Doslej smo namreč naše izdelke prodajali preko posrednikov, ki so seveda dobivali za to določene deleže, na drugi strani pa na tujem trgu nismo bili stalno navzoči.

Zanimivo egiptovsko tržišče

Zakaj pravzaprav takšna pozornost egiptovskemu tržišču? Treba je povedati predvsem to, da namerava ta dežela v naslednjih letih uvoziti skoraj za 28 milijard dolarjev opreme, pri čemer so naše možnosti, da smo pri teh naložbah udeleženi, precej obetavne. Sicer pa je egiptovsko tržišče za nekatere delovne organiza-

cije iz našega sozda — Metalno, Riko in Agrostroj — zanimivo že danes, saj že imajo za okoli 30 milijonov dolarjev sklenjenih poslov.

V razpravah, ki so bile pred sprejetjem sklepa na delavskem svetu sozda ZPS, je bilo slišati sicer nekaj nasprotujočih si mnenj, zlasti kar zadeva razdelitev deviznih in dinarskih stroškov delovanja predstavništva med vse članice sozda ZPS. Toda v zelo strpni in argumentirani razpravi je končno le premagalo prepričanje, da lahko s skupnimi močmi zmoremo vse in da je pravzaprav že skrajni čas, da začnemo ustanavljati svoja predstavništva v tistih deželah, kjer si obetamo več poslov. Sicer pa so delegati delavskega sveta sozda naložili predstavništvu tako imenovano uvaljno dobo, v kateri naj bi že po

prvem letu delovanja podrobneje ocenilo svoje delo, po dveh letih, pa naj bi predstavništvo v Kairu sklenilo toliko poslov, da bo lahko samostojno. Na koncu lahko torej zaželimo bodočemu predstavništvu sozda ZPS v Kairu v Egiptu, da bi svoje letne stroške — 105.000 dolarjev in 700.000 dinarjev čimprej pokrilo s sklenjenimi posli za čimveč članic sozda ZPS.

V. G.

Delovna organizacija Ivo Lola Ribar iz Beograda je ob svoji 35-letnici dela dodelila Litostroju spominsko plaketo. Plaketo je v imenu Litostrojskih delavcev prevzel predsednik delavskega sveta delovne organizacije Jurij Vulkan. Za uspešno medsebojno sodelovanje pa se je v imenu vodstva zahvalil Leopold Nadlišek, ki jim je ob tej priložnosti zaželel še veliko uspeha pri delu.

Cirsium spinosissimum
trnati osat

Svečanost ob praznikih

V torek, 26. aprila, je bila proti koncu delovnega dneva pred spomin-skim obeležjem samoupravljanja ob vhodu v Litostroj organizirana kratka proslava v počastitev 27. aprila, dneva osvobodilne fronte, in prvega maja — mednarodnega praznika dela. V kulturnem delu programa je sodeloval pihalni orkester Litostroj, litostrojski mešani pevski zbor ter učenci in učenke naše šole z recitacijskimi točkami.

Kljub prijetnemu programu, ki je omogočil vsem litostrojskim delavcem primerno proslaviti ta dva zgodovinska dneva, pa ne moremo mimo že »ustaljene prakse« nekaterih naših delavcev. Proslava je bila namenjena vsem Litostrojčanom in če bi bilo preveč optimistično pričakovati, da se je bodo vsi polnoštevilčno udeležili, je pa skoraj neverjetno in nedopustno, da je bilo po grobi oceni opazovalcev prisotnih le kakšnih 200, drugi pa so jo jedro pobrisali iz tovarne, takoj ko je bilo mogoče, nekateri so odhajali celo mimo vseh, ko je že tekel program!

Tistim, ki so se proslave vseeno udeležili, je pred začetkom kulturnega programa spregovoril tovariš Mirko Jančigaj. V svojem govoru je vsem zbranim zaželel vse najlepše ob praznovanju, orisal zgodovinski pomen prazničnih dni, spregovoril pa je tudi o gospodarskem položaju nasploh ter o stanju, v katerem se nahaja naša delovna organizacija. Opozoril je na bistvene spodrsilaje in pomanjkljivosti, ki smo jih storili v preteklosti, ter hkrati na bistvene ukrepe in korake, katere bomo morali v tem trenutku storiti.

Objavljamo nekoliko skrčen govor tovariša direktorja, tako da se bodo z njim seznanili prav vsi, predvsem pa tisti, katerim praznična nestrpnost ni dala miru in se proslave niso udeležili. Njihov odnos meče slabo luč na celotno dogajanje in daje v nič trud vseh tistih, ki so proslavo organizirali in pri njej sodelovali.

Tovariši in tovarišice, drage sodelavke in sodelavci!

Zbrani na današnji proslavi se spominjamo istočasno dveh velikih

dogodkov — 27. aprila — dneva ustanovitve OF in 1. maja — mednarodnega praznika dela.

Vsak praznik dela za sebe je za nas, delavce v Litostroju, pomemben. Pomembnost takih praznikov je tem večja, čim bolj so izkušnje iz preteklosti ali sami dogodki, ki jih ob teh dneh praznujemo, tudi še danes aktualni. Zaradi tega se ob praznovanju in obnavljanju teh dogodkov vedno znova in znova preverjamo in spodbujamo pri iskanju vedno boljših rešitev.

Delavci v Litostroju delamo in živimo v prostoru, ki je zelo tesno povezan z obema dogodkoma, ki ju praznujemo v teh dneh. Ustanovitev OF slovenskega naroda 27. aprila 1941 je dokaz, da je tudi v najtežjih trenutkih potrebna dobra organizirana sila, ki lahko na osnovi motiviranega angažiranja reši ali premosti tudi največje ovire. Tak primer je bila ustanovitev OF slovenskega naroda, ki se je izkazala kot najpomembnejše dejanje tedanjega časa, saj je angažirala slovenski narod skoraj v celoti in ker je dal rezultat te angažiranosti in borbe med samo NOB in tudi po njej osnovo za izgraditev današnjega družbenega sistema, v katerem naj bi imeli delavci največjo možnost upravljanja s svojimi dohodki. Ideja, da mora narod o svoji usodi na svoji zemlji odločati sam, je bila osnovna misel pri ustanavljanju OF, po osvoboditvi naše dežele pa je prerasla v novo misel, ki je postala nov cilj, tj. zgraditi takšne družbenoekonomske odnose, ki bodo omogočili delavcem ustvarjati in razpolagati z dohodkom.

Nam delavcem Litostroja ne more biti in nam ni vseeno ob ocenjevanju rezultatov družbenoekonomskega

razvoja in pri ocenjevanju današnjih in prihodnjih razmer. Če bi upoštevali le eno stran, ki kaže, da je povsod v svetu ekonomski položaj težak, kar se kaže v stalnem povečanju brezposelnosti, posebej pa s še ne dovolj jasno perspektivo, kako in na kakšen način, predvsem pa kdaj naj bi se te ekonomske razmere izboljšale. Vsem je tudi znano, da ima Jugoslavija in v njenem okviru tudi Slovenija v takšnih okoliščinah izredno težke pogoje za gospodarjenje. Da je to res, občutimo neposredno vsi, ker v zadnjih letih naš skupni in osebni standard ne narašča več, kot je v preteklih letih, temveč celo pada.

Taki trenutki so posebej težki ne samo za Jugoslavijo in Slovenijo, temveč tudi za vse nas, ki smo združeni v DO Litostroj. Nprekinjeno smo dolžni sodelovati in ocenjevati položaj v katerem se nahajamo in iskati najboljše poti za rešitev tudi najtežjih problemov.

To pomeni, da moramo delavci Litostroja vse napore še povečati in to v tej smeri, da bomo z največjo možno usklajenostjo iskali vedno dolgoročne rešitve, ki nam bodo kazale tudi pot za reševanje trenutnih težav. Zavedati se moramo, da težave, v katerih se nahajamo, niso kratkoročnega značaja, zato tudi rešitve in iskanje rešitev ne sme biti kratkoročno. Že v lanskem letu smo ocenjevali, da je položaj zapleten in da bi bil ob dovolj dobrih pripravah v letu 1983 lahko nekoliko lažji. Izpad prilivov z nekaterih konvertibilnih področij pa je razmere gospodarjenja v primerjavi z lanskim letom v veliki meri še poslabšal. V teh okoliščinah je pomembno, da ne klonimo, in to iz dveh preprostih razlogov — ker ne smemo in ker nam ni potrebno. Ocene kažejo, da bomo s prilagoditvijo vseh naših sposobnosti in sil za reševanje vseh trenutnih težav na dolgoročnejsi osnovi rešili tudi te probleme ki nas tarejo. Res pa je tudi, da bo marsikdo izmed nas posivel, marsikdo bo moral spremeniti svoje navade, svoj način dela in upoštevati nove okoliščine.

SMERI NADALJNJEGA RAZVOJA

Proizvodna skupina preoblikovalne opreme zajema čedalje kompletnejše strojne linije, katerih delovanje je vedno bolj avtomatizirano in humano v odnosu na uporabo in varnost proizvodnega procesa. Zato bo potrebno pospešiti uveljavljanje zanesljivih pogonov krmiljenja, zasnovanih na elektroniki in mikroprocesorjih.

Dušan Tatalovič

Prvomajska proslava, ki se je je žal udeležilo bolj malo delavcev naše tovarne (Foto: T. Škrjanec)

Izkušnje kažejo, da smo pri spreminjanju teh navad izredno počasni in da se težko znebimo ugotavljanja razlogov, zakaj nekaj ne gre, zakaj nečesa ne zmoremo. Istočasno s temi izkušnjami pa smo si pri posameznih primerih že dokazali, da z dinamičnimi in angažiranimi pristopi, ki niso usmerjeni le k reševanju trenutnih težav, lahko rešujemo tudi težje probleme.

Ob stalnem poudarjanju potrebe po dolgoročnejsih rešitvah s premiščanjem trenutnih težav ne moremo in ne smemo mimo naših nadaljnjih razvojnih usmeritev, ki so že dogovorjene, vendar jih izredno težko izvajamo. Zaradi povečanih težav smo več kot leto dni v zamudi z rekonstrukcijo jeklolivarne. Položaj je bil v preteklosti že tako težak, da smo ob obravnavanju načina reševanja razmišljali tudi o tem, da za daljše obdobje rekonstrukcijo sploh ustavimo. Z dodatnimi dogovori, akcijami, ki pa so vse dolgoročnejskega značaja, smo si uspeli zagotoviti vse pogoje, da bomo v drugem četrtletju 1983 začeli poizkusno obratovati v rekonstruirani jeklolivarni.

Zaradi vseh teh izkušenj in zaradi že ugotovljene potrebe in sprejetega

dogovora moramo neprekinjeno pripravljati vse tehnične in ekonomske pogoje tudi za izgradnjo težke obdelave. V najtežjih pogojih pa moramo žrtvovati tudi razvojne rešitve, saj le na ta način lahko vsem problemom primerno organiziramo svoje delo.

Gospodarski položaj, v katerem se nahaja Litostroj, kaže tudi periodični obračun, ki je za I. četrtletje pozitiven. Kljub opisanim težavam pa bi bil lahko rezultat še boljši. Treba je omeniti tudi to, da se je marsikatera dejavnost v Litostroju prepočasi razvijala, ker nismo zasledovali pomembnosti, ki jo ima za celovit poslovni proces. Velikokrat se pojavlja vprašanje, kako to, da zdaj nismo več dobri, če smo bili pa desetletje odlični. Odgovor na to vprašanje je zelo preprost. V desetih letih se je spreminjala proizvodnja v Litostroju, povečal obseg, predvsem pa zahtevnost proizvodov, obseg nekaterih dejavnosti pa se ni spremenil niti po vsebini niti po obsegu dela. Zaradi tega je naša naloga, da čim hitreje spoznamo potrebo po razširitvi obsega dela na posameznih ključnih področjih.

Ocena gospodarjenja v 1. četrtletju 1983

Trimesečni rezultati so pravzaprav slaba osnova za ocenjevanje bolj ali manj uspešnega gospodarjenja, saj v tako kratkem času ne pridejo do izraza vsi dobri in slabi pojavi, ki spremljajo naša prizadevanja pri poslovanju v posameznem letu. Zato moramo na te rezultate gledati bolj v smislu za naprej, razumeti jih moramo bolj kot opozorila, katerim področjem poslovanja je treba v prihodnje posvečati večjo pozornost, da bi do konca leta lahko izvršili vse tisto, kar smo si zastavili z letnim planom.

Glavne značilnosti obračuna uspeha za I. četrtletje letos so:

— Celotni prihodek in v njem eksterna realizacija precej zaostajajo za planom (le 17 % plana), kljub temu pa je občuten porast v primerjavi z istim obdobjem lani.

— Zlasti močan porast v primerjavi z lanskim I. četrtletjem beležimo pri izvozu. Na konvertibilno za 60 % na klirinško področje za 74 %.

— Močnejše od prihodka zaostajajo za planom porabljeni sredstva. Iz tega ugodnega razmerja med celotnim prihodkom in stroški sledi:

— dohodek, ki sicer še za 3 % zaostaja za planom, v primerjavi z istim obdobjem lani pa je porast za 37 % občuten.

— Pri obveznostih iz dohodka zlasti izstopajo obresti, ki so se zaradi visokega porasta obrestnih mer glede na lansko trimesečje, iz 35 milijonov na 101 milijon din, skoraj potrojile. Ostale obveznosti iz dohodka so v sorazmernem porastu z dohodkom.

— Čisti dohodek in iz njega oblikovani skladi so v primerjavi z lanskeletnimi bistveno boljši, čeprav nekoliko zaostajajo za planom.

— Izplačani osebni dohodki skladno s politiko postopne rasti vrednosti točke delno zaostajajo za planom. Izplačanih je bilo 278 milijonov din bruto osebnih dohodkov, kar predstavlja 21 % plana, oziroma 14 % več kot lansko leto. Doseženo je bilo mesečno povprečno izplačilo 16.100,00 din na delavca.

Doseženi rezultati prvega četrtletja kažejo torej na določeno zaostajanje za planom, kljub temu pa pozitivno usmeritev rasti v primerjavi z istim obdobjem lani. Prav gotovo je preostalih devet mesecev še dovolj dolga doba, da nadoknadimo zamujeno, seveda pa ne brez izjemnih naporov na vseh področjih poslovanja.

Osnovni problem, ki iz bilanc uspeha posameznega obračunskega obdobja ni viden, čeprav posredno zelo vpliva na rezultate poslovanja, je namreč naša slaba likvidnost, in to dinarska in devizna. Do nje je prišlo predvsem zaradi izpada prilivov iz Iraka. Ta izpad bomo morali nadoknaditi z drugimi prilivi, devizno z avansi iz novih konvertibilnih poslov, dinarsko pa delno s pomočjo bank, ki bodo na jugoslovanskem nivoju začasno nadomeščale prilive iz Iraka, delno pa jih bomo nadomestili sami z racionalnejšo uporabo razpoložljivih finančnih sredstev.

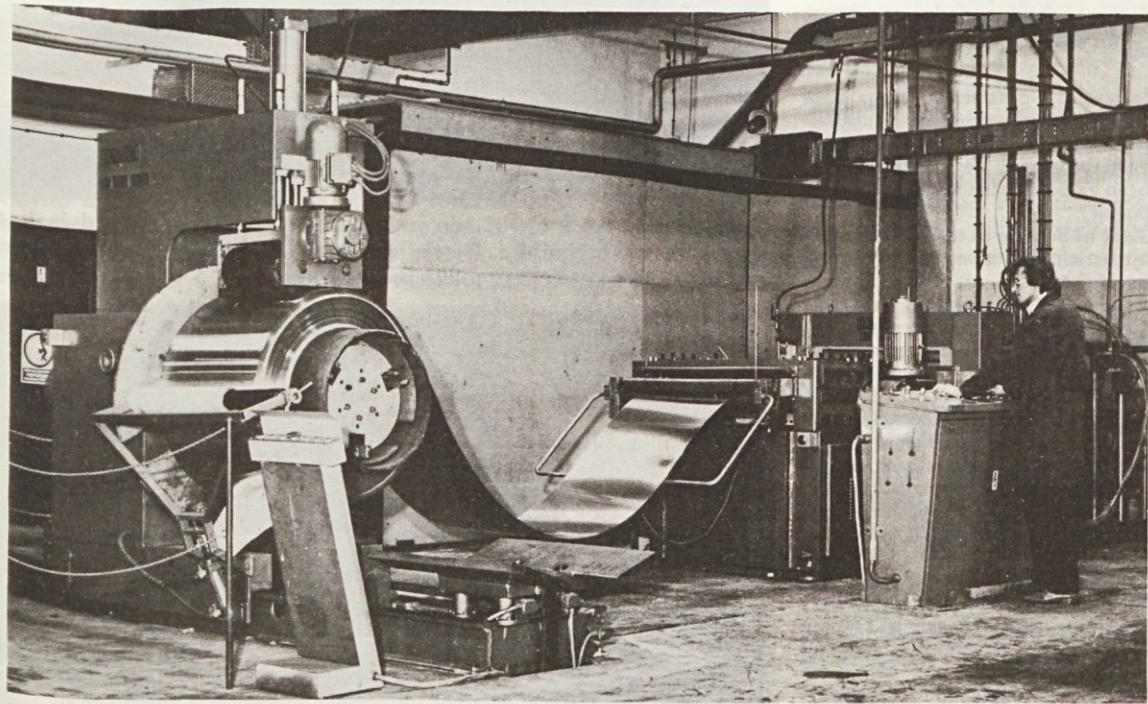
Ž. Terezija

Plod lastnega razvoja

(Nadaljevanje s 1. strani)

Tehnični podatki:

— širina traku	mm	do 2500
— debelina traku	mm	od 0,4 do 3,0
— hitrost delovanja	m/min	od 0 do 40
— masa koluta	kg	16.000
— funkcije		narez, obrez, ravnanje

Eno prvih linij za rezanje pločevine, ki smo jih izdelali v Litostroju, še vedno uporabljajo v DO Kovinoplastika Lož (Foto: O. Zagoričnik)

Uporaba računalnika pri projektiranju

(II. del)

V prejšnji številki časopisa smo prikazali dejavnost pri uvajanju računalniških obdelav v področje projektiranja posameznih strojev. Pričeli smo s projektom Francisove turbine in smo bolj podrobno razložili postopek osnovnega dimenzioniranja stroja, oziroma določanja nazivnega izstopnega premera gonilnika. V drugem delu pa bomo opisali poglobljeni del projekta. Poenostavljen shematski diagram poteka na sliki 1. 2 prikazuje osnovne značilnosti obravnavanega dela.

1.5 Določanje izhodiščne oblike posameznih delov turbine

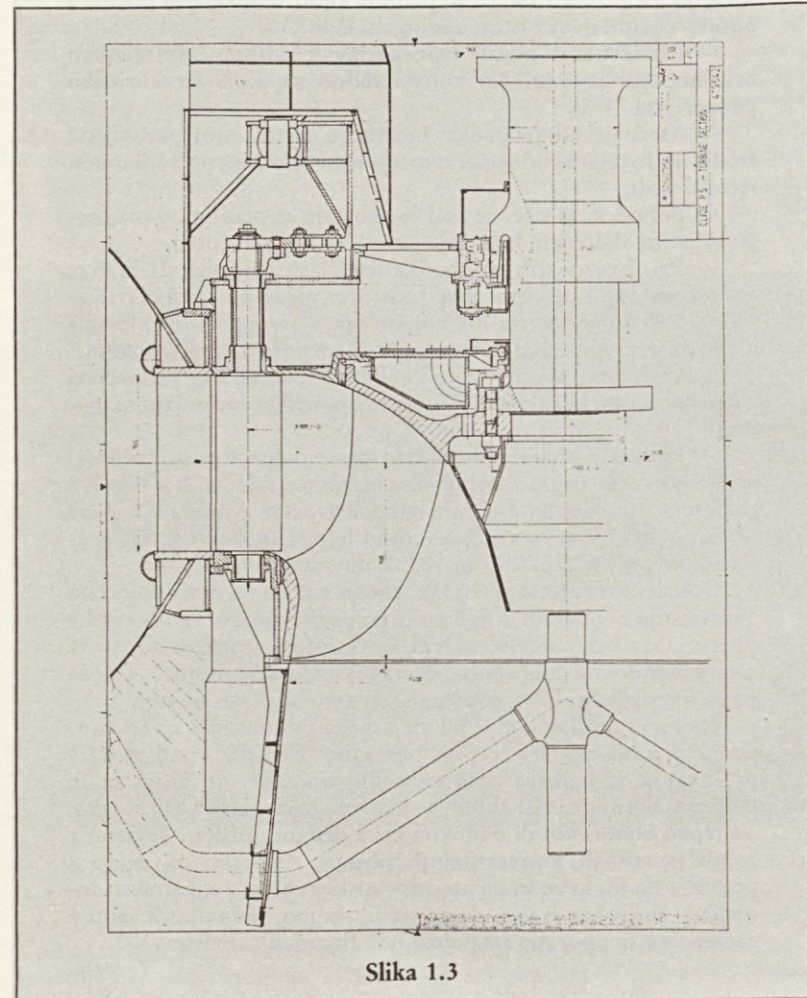
Kot smo že omenili v prejšnjem delu, po tem, ko smo določili tip modela ter nazivni izstopni premer gonilnika oziroma razmerje med nazivnim izstopnim premerom gonilnika izvedbe in modela, lahko določimo tudi vse ostale dimenzije izvedbe turbine. Te dimenzije označujemo kot izhodiščne, ker se lahko po opravljenih računalniških analizah spremenijo. Za izhodiščno določanje dimenzij posameznih delov turbine izkoriščamo dva osnovna vira, ki sta medsebojno odvisna:

— Iz podatkovne banke modela določamo dimenzionalne značilnosti tako imenovanega hidravličnega trakta turbine. Pod tem razumemo notranje dimenzije spirale, predvodilnika, vodilnika in sesalne cevi ter orise lopatic predvodilnika, vodilnika in gonilnika. Na ta način dobimo izhodišče za določanje mejnih dimenzij posameznih delov. Jasno je, da ima vsak model svojo karakteristično sliko hidravličnega trakta,

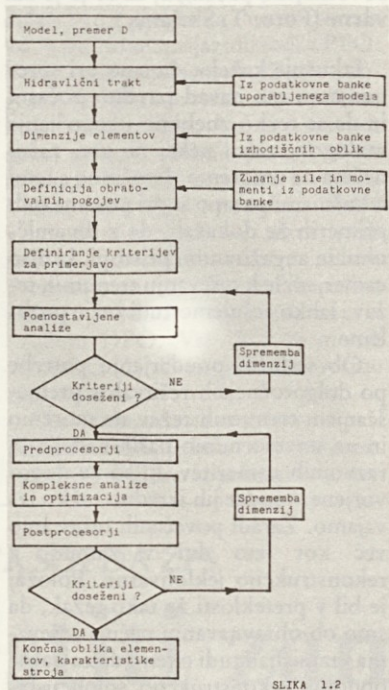
— Upoštevajoč zgoraj dobljene podatke, določamo dimenzije vseh funkcionalnih delov, ki skupno oblikujejo turbino. Pri tem uporabljamo poenotene izhodiščne slike za predstavitev vsakega posameznega elementa, ne glede na to, kateri model smo uporabili. Na ta način dobimo izhodiščne vrednosti (fizične dimenzije) vseh elementov (na primer spiralnega ohišja, traverznega obroča, pokrov, ležaja, grednega sklopa, regulacijskega sistema itn.).

Na sliki 1.3 je kot vzorec, ki opredeljuje te konstruktivne značilnosti izbranega koncepta, prikazan vzdolžni presek Francisove turbine. Na enak način so opredeljeni tudi vsi drugi elementi stroja. Vidimo, da je podatkovna banka oblik elementov opremljena z običnimi števili (spremljevalkami), ki bodo med računalniškim postopkom dobivali opredeljene vrednosti. Te so takšne, da bo v končni fazi možno te elemente vklopiti v funkcionalno celoto, po drugi strani te vrednosti opredeliti tako, da bodo elementi optimal-

Na sliki 1.4 je kot primer prikazana takšna kvalitativna oblika zgornjega turbinskega pokrova. Na enak način so opredeljeni tudi vsi drugi elementi stroja. Vidimo, da je podatkovna banka oblik elementov opremljena z običnimi števili (spremljevalkami), ki bodo med računalniškim postopkom dobivali opredeljene vrednosti. Te so takšne, da bo v končni fazi možno te elemente vklopiti v funkcionalno celoto, po drugi strani te vrednosti opredeliti tako, da bodo elementi optimal-

Slika 1.3

Slika 1.2

no zadoščali pogojem, ki jih narekujejo obratovalna stanja obratovanja stroja.

Sistem optimalnega prilagajanja značilnosti uporabljene selekcije modelnih strojev narekuje možnost proste izbire izhodiščnega premera turbinskega gonilnika. To pomeni, da ni možno uporabljati vnaprej določene, fiksne povečave med modelom in izvedbo (kar pelje v klasično tipizacijo), marveč je to razmerje gibljivo (lahko dobi kakršno koli vrednost znotraj obdelovalnega območja). Takšno stanje povzroča delitev vseh spremenljivk, ki opredeljujejo posamezne elemente stroja v tri razrede:

- vezane spremenljivke,
- spremenljivke, ki se lahko spreminjajo stopničasto (koračne spremenljivke),
- proste spremenljivke.

Vezane spremenljivke so najpogostejše. Njihovo vrednost je možno brezokrajno spreminjati, njihova osnovna značilnost pa je ta, da se mora njihova vrednost spreminjati v odvisnost od ostalih vezanih spremenljivk. Z njimi tvorimo soodvis-

nost priključnih dimenzij med posameznimi elementi oziroma sklopi. Kot primer navedimo zunanji premer turbinskega zgornjega pokrova DATP na sliki 1.4, ki je vezan za spremembo notranjega premera traverznega obroča, na katerega je priključen pokrov.

Koračne spremenljivke pa so veličine, ki ne morejo dobiti poljubno vrednost znotraj področja sprememb, ampak samo nekatere vnaprej prednastavljene vrednosti (tipične vrednosti). Najboljši primer za to so debeline sten iz pločevine (uporabljene pločevine imajo fiksne standardne debeline), število vijakov na posameznih spojih itn.

Proste spremenljivke so bodisi neodvisne spremenljivke, ki krmilijo vezane spremenljivke (kot je to izstopni premer gonilnika), ali pa manj pomembne spremenljivke, katerih dimenzija ne vpliva na ostale.

V prizadevanju, da bo končno rezultat računalniške obdelave dal čim manjšo izvedbo, je uvedena dodatna razdelitev obravnavanih normalnih izvedb na podskupine po velikosti. Trije osnovni sklopi, in sicer vodilnik, predvodilnik in spiralno ohišje ter vse, kar je v zvezi z njimi, se delijo na tri podskupine:

- v spodnjem področju dimenzij je število lopatic vodilnika in predvodilnika ter segmentov spiralnega ohišja 16,
- v srednjem področju je to število 10,
- v zgornjem področju pa 24.

Ta značilnost prispeva k doseganju kompaktnih celot, kar je predpogoj za doseganje najmanjše mase izvedbe in maksimalnega izkoriščanja prostora stroja.

1.6 Priprava podatkov za analizo stroja in njegovih elementov — predprocesorji

Določanje izhodiščne oblike in velikosti dimenzij posameznih elementov je predpogoj za poenoteno izdelavo ali uporabo računalniških postopkov za celovito analizo elementov in celotnega stroja.

Drugi predpogoj pa je določanje stanj (obratovnih razmer), za katera bo narejena ta analiza. Celovitost analize narekuje izbiro stanj, za katera je značilno doseganje najbolj neugodnih razmer. Pri turbinah so to na primer: pobeg turbine, nagla razbremenitev turbine iz maksimalne moči in podobno. Zaenkrat je predvidenih skupno šest takšnih stanj.

Tretji predpogoj je izbira tipov analize. Pod tem razumemo statično analizo (določanje napetosti in deformacij pri statičnih pogojih obremenitve), dinamično analizo (določanje lastnih nihanj stroja, določanje rezonantnih področij), kar v celoti pojmuje kot strukturna analiza, ter druge specifične postopke za analizo delovanja.

Za izpeljavo takšnih analiz je potrebno poleg že določenih dimenzij pridobiti podatke o delovanju in o vrednostih zunanjih sil in dejavnikov, ki označujejo ta stanja, v primeru dinamičnih analiz pa tudi časovno spremembo ter fluktuacijo teh sil in dejavnikov. Te podatke spet dobivamo iz računalniške banke podatkov. Tam pa so zbrani na osnovi meritev modelov in podobnih že narejenih turbin.

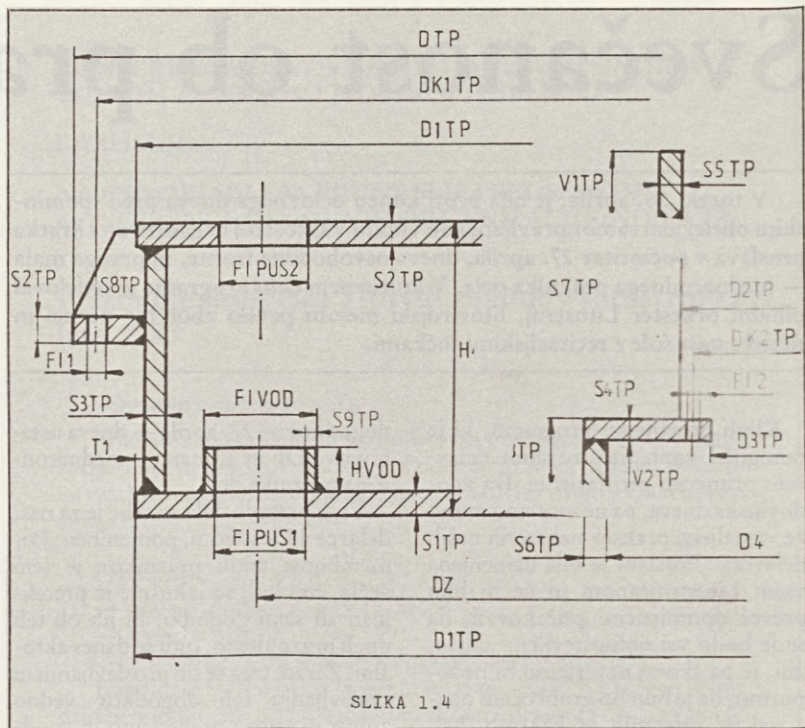
Celovito pripravo teh podatkov za računalniško analizo pripravljajo računalniški modeli, ki jih imenujemo predprocesorji.

1.7 Izvajanje analize in optimizacija stroja

Za izvajanje posameznih analiz uporabljamo namensko prirojene računalniške programe (module), ali pa splošne univerzalne programe. Te analize izvajamo ciklično za posamezna stanja (obratovne pogoje).

Glede na dejstvo, da te obdelave potrebujejo zaradi svoje kompleksnosti največ računalniškega časa, smo analize porazdelili v poenostavljene in celovite (kompleksne). Najprej se izvajajo poenostavljene analize, s pomočjo katerih v relativno kratkem času dobivamo rezultate, ki povedo, ali smo na pravi poti, ter v primeru, da to ni doseženo v določenih mejah, spreminjamo vhodne podatke. V tem primeru so to dimenzije posameznih elementov. Šele po tem, ko je s spremembami doseženo, da so rezultati poenostavljenih analiz uspešni, naredimo kompleksnejše analize.

Kompleksne analize kot svojo podfazo vključujejo tudi optimizacijo, da bi uporabili kar najmanj materiala. Optimizacijski postopek je vgrajen v računalniški program. S pomočjo njega se usmerja tekoče spreminjanje vhodnih dimenzij v prizadevanju k največji možni izkoriščenosti vgrajenega materiala, kakor tudi k čim bolj enakomerni porazdelitvi obre-

Slika 1.4

menitve na celotno konstrukcijo. Postopek temelji na poznavanju posameznih ključnih veličin pri analizi obratovalnih razmer in na natančnih kriterijih za ocenjevanje deformacij, napetosti in dinamičnih sprememb. Posledica optimizacije je doseganje minimalne mase konstrukcije za obravnavane obratovalne pogoje, kar v največji meri vpliva na ceno in konkurenčnost stroja.

Pri izvajanju kompleksnih analiz stremimo k temu, da uporabljamo univerzalne (večnamenske) programe za strukturne analize in ne samo takšne, ki jih ozko namensko razvijamo za posamezne elemente ali sklope. Takšno ravnanje je na mestu zaradi dejstva, da je razvoj takšnih strukturnih programov zelo zahteven in dolgotrajen, da zahteva visoko strokovnost in izkušnost iz ozko specializiranih področij ter je zato pri takšnem razvoju potrebno stremeti k čim širši uporabnosti.

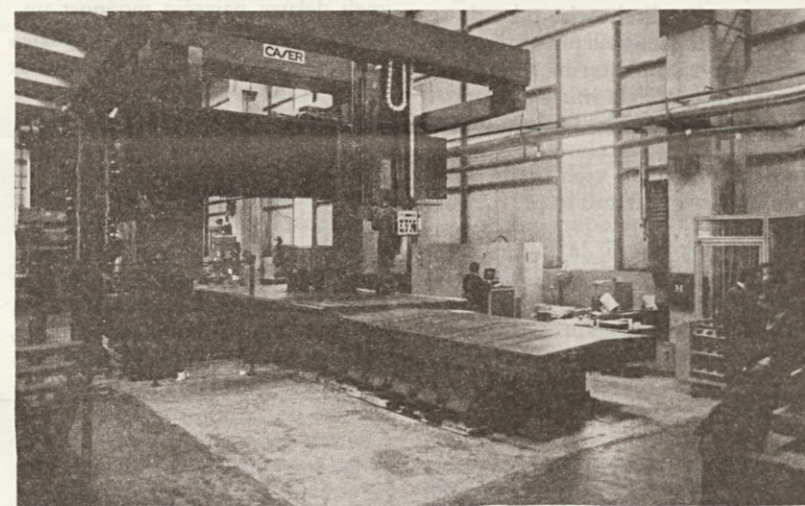
Znanstvene ustanove doma in v tujini prav zaradi takšnih lastnosti razvijajo analizatorske programe, ki so v svojem področju široko uporabni.

Prilagajanje tipičnih značilnosti posameznih elementov za obdelavo s pomočjo takšnih programov poteka s predprocesorji na vходу (pri ureditvi vhodnih podatkov v posamezno obdelavo) in postprocesorji na izhodu (pri dodelavi izhodnih podatkov iz programa v obliko, primerno za ožji namen obravnavanega problema).

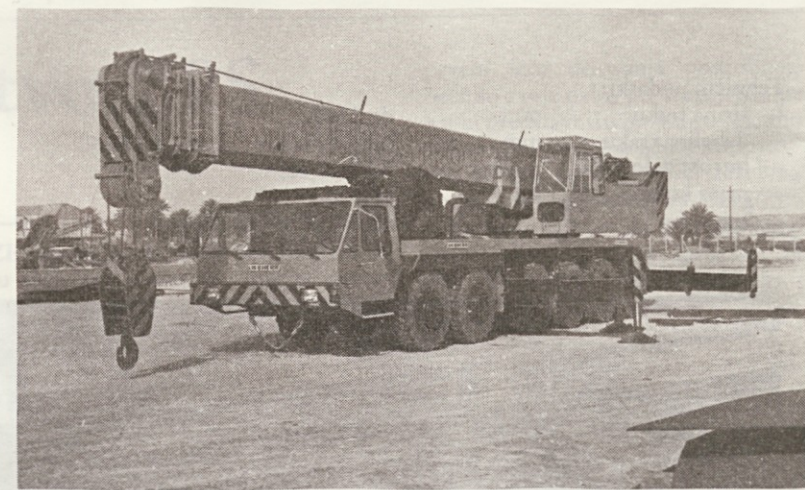
Na prikazanem diagramu poteka na sliki 1.2 vidimo, da je v našem postopku predvidena ciklična ponovitev celotnega postopka izračunana, vse do takrat, dokler ne dosežemo izpolnitve zastavljenih kriterijev.

A. Šukarov

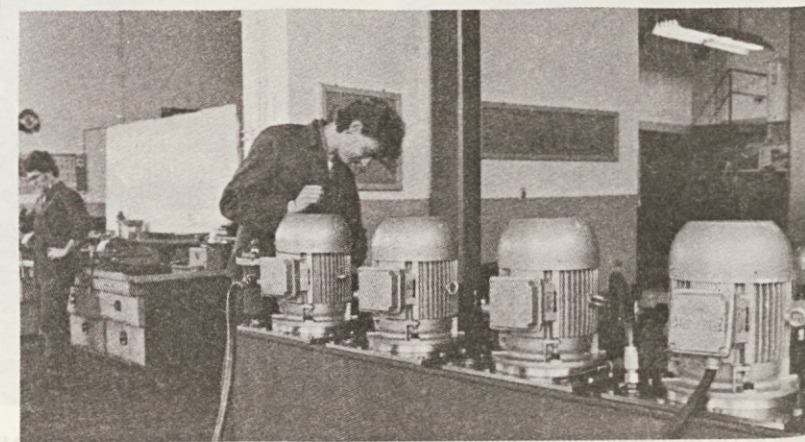
(se nadaljuje)

Dobili smo prve ostružke z novega stroja CASER (Foto: E. L.)

Avtodvigalo, nosilnost 90 ton je trenutno največje mobilno dvigalo na gradbišču v HE Haditha. Do tja je pripotovalo iz ZR Nemčije po suhem približno 2000 km in prav toliko tudi po vodi.

Iz regulatorske delavnice

USTANAVLJAMO INŽENIRING ZA MALE HIDROELEKTRARNE

Celovitost ponudbe

Že pred časom se je pokazala potreba po malih turbinah, vendar je premalo, če govorimo samo o malih turbinah. Obstajajo potrebe po ponudbi agregatov in še večjemu številu celotnih elektrarn z malimi agregati. Pod besedo inženiring za male hidroelektrarne moramo razumeti celovitost ponudbe interesantom za nakup celotne elektrarne. Ponudbe naj obsegajo vso opremo, od zajetja vode pa tja do izteka v staro strugo potokov in rečic. V inženiring pa spada seveda še več, tudi gradbena dela. Po izkušnjah vemo, da so ta zelo obsežna, posebno pri elektrarni z nekaj sto kilovati moči.

V inženiring, upamo, ne bo težko vključiti gradbenikov, predvsem tu mislimo na projektantske organizacije, kot je na primer IBE iz Ljubljane, s katerim na mnogih malih (in seveda na velikih) elektrarnah že sodelujemo, čeprav preko investitorjev.

Morda je prezgodaj objavljati novice o inženiringu, ker še nismo tako organizirani, vendar delo, ki ga opravljamo skupaj s projektivo, je močno podobno delu inženiringa, čeprav ga ne moremo primerjati s popolno organizacijo inženiringa. Da bomo naš inženiring lahko registrirali je seveda potrebno še veliko postoriti, zato ne smemo čakati, pač pa reševati probleme, ki s tem v zvezi nastajajo, se organizirati in stvar bo stekla.

Kaj lahko Litostroj ponudi tržišču na področju malih elektrarn? V zad-

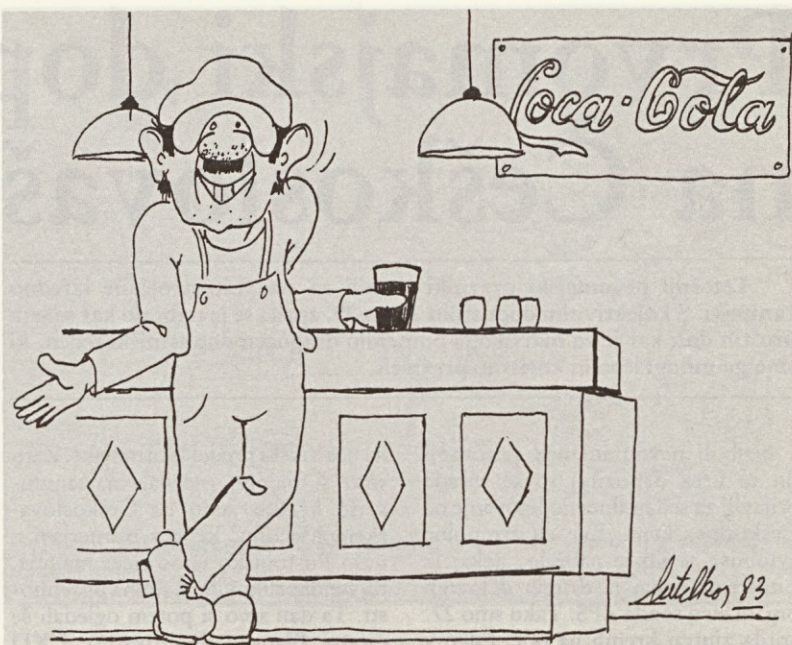
nji številki našega časopisa smo lahko prvič videli objavljen diagram bodoče tipizacije malih turbin in ta je kar obširen, saj nudi široko paleto tipiziranih turbin, ki bo po vsej verjetnosti zadostovalo za domači in tuji trg. Smisel inženiringa pa niso samo turbine, pač pa tudi zaporni predturbinski organi, lopute, kroglični zasuni in podobno, pa turbinski regulatorji vrtilne hitrosti, upravljalne omare in seveda ponudba generatorjev, ki jih edinih ne moremo izdelati v naši tovarni. Po potrebi naj bi ponudili tudi transformatorje, sicer pa so transformatorji največkrat del daljinovoda.

Inženiring pa bo zaživel šele takrat, ko bomo lahko ponudili prav vse, od zajetja vode z zapornicami, rešetkami, čistilnimi napravami, opremo dovodnih kanalov, če so predvideni s projekti, tlačne cevovode,

celotno opremo elektrarne, vse do izpustov v staro strugo. Za našeta dela je potreben projekt gradbenih del skupaj z opremo elektro-strojnega dela. V Sloveniji imamo izkušeno in specializirano delovno organizacijo za projekte malih elektrarn. To je Inženirski biro Elektroprojekt (IBE) iz Ljubljane, ki že opravlja projektne naloge za 100 malih elektrarn v okviru Elektrogospodarstva Slovenije (SLO). Seveda moramo za vodenje inženiringa imeti tudi usposobljene kadre. Teh ne bo potrebno iskati zunaj naše DO, le pravilno jih bomo morali razporediti. Če hočemo imeti inženiring, ker so tudi realne potrebe, ga bomo imeli, toda rešiti bo potrebno številna vprašanja, da bo deloval tako, kot si zamišljamo in tako kot mora delovati. Zato moramo čimprej rešiti vsaj štiri pereče zadeve:

1. Izvršiti tipizacijo, ki bo omogočala nemoteno prodajo celotne opreme.
2. Rešiti problem drage opreme, to je ponuditi opremo, ki ne bo presegala cen podobnih objektov drugih proizvajalcev.
3. Rešiti problem izdelave opreme v naši DO, tiste, ki je ne bomo naročali pri naših poddobaviteljih.
4. Rešiti problem predolгих rokov, oziroma ponuditi roke znotraj enega leta po podpisu pogodbe, in to za vse tipizirane agregate.

Poleg naštetega pa bo verjetno potrebno urediti še nekaj, česar se do sedaj še nihče ni lotil — organizirati

Če mene vprašate kaj o malih turbinah, vam povem, da sem od treh malih kozarčkov enako nakresan kot od enega normalnega

oddelek v prodaji z ustreznim številom ljudi, ki bodo lahko tudi odločali oziroma neovirano delovali v inženiringu. Številnih drobnih del v zvezi z inženiringom, pa nič manj pomembnih, se v nekaj vrsticah ne da naštet, saj bo potrebno s poddobavitelji podpisati ustrezne dokumente — sporazume ipd., ki bodo osnova za neovirano in strokovno delovanje.

Ko bo inženiring zaživel, bodo zainteresenti lahko dobivali ponudbe zelo hitro. Inženiring bo usposobljen ponuditi kakršnokoli opremo v okviru tipizacije, saj nekateri kupci želijo le turbine, drugi zaporne organe, zopet tretji le delno opremo ali pa samo rezervne dele. Inženiring mora imeti vse pripravljeno, tako da lahko vse ponudi. Nekaj podobnega že imamo, saj je oprema, katero vgraju-

jemo v elektrarno serije 12 x FSH3, in novih pogodb tipa PSH10 raznih poddobaviteljev (vendar je serija 12 FSH3 poseben problem) dovolj zapletena in na žalost zelo pomanjkljiva. Zaradi tega je naše usklajevanje del na vseh nivojih zelo zahtevno in aktivno. Vsaka nova organizacija, če lahko novi inženiring tako imenujemo, pa ustvarja tudi določeno nasprotovanje. Nova organizacija vsaj za začetek daje občutek vsiljivosti, in če se temu novemu še postavi v bran del strokovnega ali vodilnega osebja, ki bi sicer moralo pomagati, to ovira delo. Inženiring pa ne ustanovljamo zaradi mode, temveč zaradi potrebe, in upamo, da bomo v Litostroju znali podpreti njegov obstoj.

S. Štokelj

Prednostne lestvice so pripravljene

Po sklepih delavskih svetov temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti je kadrovske splošni sektor v septembru 1982 v Internih informacijah objavil razpis za sestavo prednostnih lestvic za dodelitev stanovanj in stanovanjskih posojil v letu 1983. Delavci so imeli na voljo mesec dni, da so se odzvali na razpis. Vse prispele prijave, bilo jih je kar 413, so stanovanjske komisije temeljito pregledale. Vsako kakorkoli pomanjkljivo vlogo so vrnille predlagatelju v dopolnitev, s čimer so stanovanjske komisije dobile potrebne podatke za ocenitev vlog, obenem pa s tem zaradi formalne pomanjkljivosti vloge nikomur ni bilo onemogočeno reševanje stanovanjskega problema. Po ocenitvi vlog so si stanovanjske komisije ogledale stanovanjske razmere 330 delavcev ter jih razvrstile na prednostno listo, upoštevajoč merila iz pravilnika temeljne organizacije. Od skupnega števila prosilcev 203 delavci potrebujejo za rešitev stanovanjskega problema pomoč temeljne organizacije ali delovne skupnosti v obliki stanovanjskega posojila, 127 delavcev pa pričakuje dodelitev družbenega stanovanja.

Po javni razpisi o prednostnih lestvicah, ki je trajala mesec dni, so stanovanjske komisije obravnavale prispele pripombe ter določile končni vrstni red za rešitev stanovanjskih potreb delavcev v letu 1983.

V primerjavi s preteklim letom se je na razpis odzvalo sicer manj delavcev, zanimivo pa je, da je število vlog za dodelitev družbenega stanovanja večje (ne glede na to, da smo v preteklem letu dodelili stanovanja sedemdesetim odstotkom vseh prosilcev). Po naši oceni se delavci v večji meri odločajo za dodelitev družbenega stanovanja predvsem zaradi zaostrenih pogojev za dodeljevanje stanovanjskih posojil ob sočasni rasti življenjskih stroškov in upadanju realnih osebnih dohodkov. Vse to zmanjšuje dejanske možnosti delavcev za rešitev svojih stanovanjskih potreb z nakupom stanovanja. Na podlagi analize stanovanjskih potreb namreč ugotavljamo, da se skupina delavcev za dodelitev stanovanjskega posojila po svojih dohodkovnih zmoglostih bistveno ne razlikuje od skupine prosilcev za dodelitev družbenega stanovanja. Pri obeh skupinah prevladujejo pri nas delavci z nižjimi dohodkovnimi razredi, tako je na primer najmočnejše zastopana skupina delavcev, katerih se dohodek na družinskega člana giblje od 40 do 60 odstotkov republiškega povprečnega osebnega dohodka na zaposlenega.

Očitno je torej, da z ustreznimi kreditnimi pogoji lahko vplivamo, da se večje število delavcev odloča za lastna vlaganja v rešitev svojega stanovanjskega problema. Glede delovnega staža pa ugotavljamo, da je med prosilci za dodelitev stanovanjskega posojila več delavcev z daljšo delovno dobo, pri prosilcih za dodelitev družbenega stanovanja pa je najmočnejše zastopana skupina delavcev z delovno dobo od 3 do 6 let. Navedeni podatek ponovno kaže na potrebo po ugotavljanju razmer delavca ob zaposlitvi. Popolno analizo stanovanjskih potreb, ki jih ugotavljamo na podlagi razpisa, bomo objavili v eni od naslednjih števil Internih informacij.

Stanovanjske komisije so v zvezi z izvedbo razpisa in pripravo prednostnih lestvic opravile veliko in odgovorno delo. Pa tudi sicer ugotavljamo, da samoupravne komisije vedno bolj prevzemajo naloge, ki so jim poverjene s samoupravnimi akti. Številne in raznolike naloge na področju razreševanja stanovanjskih potreb strokovna služba ne bi mogla opraviti brez njihovega vsestranskega in tvornega sodelovanja, s čimer se krepi tudi raven samoupravnega odločanja na stanovanjskem področju.

Na podlagi sprejetega vrstnega reda in podatkov o razpoložljivih sredstvih za stanovanjsko graditev v letu 1983 stanovanjske komisije v sodelovanju s strokovno službo pripravljajo tudi predlog za razdelitev stanovanjskih posojil posameznikom, del sredstev pa namenjajo tudi za nakup družbenih stanovanj.

Pričakujemo, da bodo delavski sveti temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti v kratkem sprejemali dokončno razdelitev stanovanjskih sredstev v letošnjem letu.

H. Colja

Spet o malih HE

Jugoslovansko posvetovanje o malih agregatih — elektrarnah — na borskem jezeru, ni prineslo nič novega na tem področju, kljub velikemu zanimanju za tovrstne objekte. Zanimanje za izgradnjo malih elektrarn, od tistih z nekaj kilovati moči pa tja do 1000 kilovatov in morda še malo več, narašča iz dneva v dan.

Zaradi vsesplošnih gospodarskih problemov oziroma gospodarske stabilizacije, predvsem na področju pretirane porabe tekočih, plinskih in vseh drugih goriv za proizvodnjo električne energije, je potrebno graditi tudi majhne hidroelektrarne, samoumevno pa je, da moramo še naprej graditi tudi velike.

Nujno je vzporedno iskati možnosti tudi malih elektrarn tam, kjer je to mogoče, in tam kjer ni možnosti gradnje velikih. Izgradnja malih elektrarn je seveda smotrna predvsem tedaj, ko je načrtovana smiselno, saj bi postavljanje stotih malih elektrarn brez vsakega reda povzročilo številne motnje na rekah, rečicah in potokih. Načrtovani izgradnji pa ne moremo več nasprotovati, nasprotno, moramo jo podpreti.

Od 150 prijavljenih na posvetovanju v Boru se je število skoro podvojilo na več kot 260 udeležencev iz vse Jugoslavije. Posvetovanje se je udeležilo torej veliko število predstavnikov DO — proizvajalcev opreme za male (in velike) elektrarne, elektro distribucije, elektro gospodarstev, investitorjev, projektantskih organizacij, zasebnikov, predstavnikov drobnega gospodarstva, institutov, interesnih skupnosti itd. Vsi so bili zainteresirani za izgradnjo elektrarn — od najmanjših do central z močjo nekaj megavatov, kjerkoli je to mogoče. Referatov o problematiki izgradnje malih elektrarn je bilo veliko in tudi veliko očitkov posebno velikim proizvajalcem tovrstne opreme in manjkalo. Očitki velikim proizvajalcem so bili v veliki meri upravičeni, saj še vedno ni storjeno dovolj, da bi izgradnja potekala neovirano, saj ni ustrezne opreme na trgu. Tako kot na prvem posvetova-

nju, kasneje na drugem in sedaj na tretjem posvetovanju pa so bila stališča neusklajena. Posvetovanje se je začelo z velikim optimizmom in v velikem pričakovanju, da bodo proizvajalci kar ponudili na trgu poceni in enostavno opremo, popolnoma tipizirano, s kratkimi dobavnimi roki. Omenjeno pričakovanje pa je bilo preveč površno in nepremišljeno, saj si mnogi zamišljajo opremo elektrarne še vedno preveč enostavno. Seveda moramo ločiti tiste hidroelektrarne, ki bi jih gradili posamezniki v zasebnem sektorju, kjer ne bi bile potrebe po kvalitetni električni energiji, od tistih kjer so zahteve drugačne, kjer zahtevajo kvalitetno električno energijo (kar pomeni kvalitetno regulacijo za pogoje delovanja na mreži ali otočno oziroma kombinirano). Te zadnje elektrarne gotovo ne morejo biti poceni, niti niso enostavne!

Potreba po standardizaciji je torej očitna. Postavljamo pa si vprašanje, ali smo v Litostroju v tem smislu storili dovolj? Prav gotovo, da za posvetovanje nismo bili dovolj pripravljeni, saj nismo imeli tako razdelane tipizacije, kakršno so pričakovali drugi. To nam mnogi zamerijo! Vsaj prospekt za male turbine bi bil nujen, vendar ga še do danes nimamo. Zadoval bi že sam prospekt, pa če bi se nanašal samo na turbine, čeprav zmoremo še kaj več. Radi ponavljamo dejstvo, da smo sposobni narediti skoraj vse, drugi pa nam očitajo našo nezainteresiranost. Upam, da sami sebe nismo precenili in to moramo dokazati v kratkem!

Na posvetovanje smo torej odšli brez prospektov za male elektrarne, nadomestek pa je bil kljub vsemu razgrabljen, saj je večina pričakovala prav od nas nekaj več. Ne smem po-

zabiti, da so nekateri proizvajalci in tudi drugi imeli s seboj lepo urejene prospekte, ki so bili prav tako razgrabljeni, čeprav vseeno zainteresirani ne morejo kar tako kupiti opreme. Samo prospekt brez intenzivnega dela na področju malih turbin pa nas ne bo rešil iz zagate.

Morda je na posvetovanju bilo slišati preveč hvalisanja nekaterih, ki bi med drugim tudi radi uvažali turbinsko opremo ali jo izdelovali po tujih patentih. Dosti je takih »proizvajalcev«, ki so obljubljali vse v kratkih rokih, vendar do sedaj še niso izdelali niti ene turbine, kaj šele, da bi izdelali celotno opremo!

Na gradbena dela elektrarn se skoro nihče ni spomnil, razen predstavnikov ljubljanskega IBE, niti se nihče ni dotaknil regulacije malih elektrarn. Velika večina je kar pričakovala na trgu neke vrste malih agregatov, ki bi jih kar kupovali in postavljali, kjer bi se komu zljubilo. Opreme elektrarn, pa če tudi so to samo turbine, ni mogoče kupovati na trgu kot krompir, niti ne kot neprimerno zahtevnejši avtomobil, pa čeprav vemo, da je mogoča tudi kontejnerska izvedba agregatov. Tak vgradnja je vendarle omejena. Ni mogoče dovoliti gradnje elektrarne s polovično zmogljivostjo vodnih virov, (o tem problemu bodo odločali drugi), zato tudi ni mogoče vse povprek posploševati in vgrajevati tudi slabo opremo, saj so elektrarne družbene in jih gradimo vsaj za 20 ali več let.

V Litostroju se najbrž ne bomo ukvarjali z obrtništvom, morali pa bomo misliti na celovito tržno ponudbo tistega kar lahko naredimo v naši DO, in tudi tistega, kar naredijo naši kooperanti pod našim vodstvom. Ponuditi moramo popolno opremo in organizirati prodajo v obliki inženiringa, ki bo sposoben ponuditi celotne elektrarne s široko paletno izbiro, da bomo zadovoljili trg v Sloveniji, Jugoslaviji in seveda tudi v tujini. Če bomo storili vse to, bomo pričakali četrto posvetovanje o malih turbinah, kjer ne bo potrebno poslušati očitkov prav nam, ki resnično lahko naredimo največ!

S. Štokelj

Prvomajski dopust na Češkoslovaškem

Letošnji prvomajski prazniki so bili za nas Litostrojčane izredno zanimivi. S kolektivnim dopustom 28. in 29. aprila se je nabralo kar sedem prostih dni, kar je za marsikoga pomenilo dragocen dopustniški teden, ki smo ga mnogi lepo in koristno preživeli.

Najbolj navdušeni nad potovanji (in to brez depozita) so se seveda prijavili za sedemdnevno letovanje na Češkoslovaškem. Kar za tri polne avtobuse se jih je nabralo, nekaj iz Litostroja nekaj iz drugih delovnih organizacij sozda ZPS. Tako smo 27. aprila zjutraj krenili na pot. Eden v Karlove Vare, drugi v Mozolov pri Taboru in naš tretji v Blansko pri Brnu.

Najprej pa naj povemo, da se je za to pot odločila izredno pisana skupina delavcev iz Litostroja, Agrostroja, Ikosa iz Kranja, Projekta in Metalne iz Maribora ter celo iz Stroja iz Radelj ob Dravi.

Večina je prvič potovala na Češkoslovaško in sploh prvič čez državno mejo po uvedbi depozita.

Utrip prazničnega jutra 27. aprila smo doživeli v Šentilju na državni meji, ko se je pred nami počasi pomikalo čez mejo le nekaj osebnih avtomobilov. Prijazno kramljanje z obmejnimi milicnikom in nekoliko manj prijazna vprašanja carinika niso pokvarila že tedaj veselega vzdušja na avtobusu. Na vprašanja carinika, če gremo zapravljati devize v tujino, smo skoraj v zboru odgovorili, da imamo delavci bolj malo deviz in da tudi dinarjev ne potrebujemo veliko za naše letovanje na Češkoslovaškem. Potem nismo več razpravljali in najbolj prav nam je prišla dobra želja za srečno pot, kajti pred nami je bilo zares še dolgo potovanje.

Pot po Avstriji od državne meje pri Šentilju do Dunaja je bila dolga, pa vendar zanimiva, saj smo nehoti primerjali obdelana polja, urejenost mest in lepo zgrajene ceste z razmerami pri nas. Ko smo se peljali skozi Dunaj, smo ujeli popoldanski utrip življenja v tem velikem mestu. Brez zapetljajev seveda tudi nam ni šlo, saj so nas na izhodu iz mesta številne obvoznice pripeljale v slepo ulico, iz katere smo se le s težavo pravilno usmerili na cesto proti Brnu na Češkoslovaško. Pozno popoldne smo že zapustili Avstrijo, še del poti po Češkoslovaški in se pripeljali v Brno, od koder ni bilo več daleč od našega cilja, do Blanskega, kjer so nas pričakali naši gostitelji, predstavniki tovarne vodnih turbin in obdelovalnih strojev ČKD Blansko.

na naš kraški predel Notranjske. Zato smo si najprej ogledali najzanimivejšo kraško jamo na Češkoslovaškem Macoho, ki je v primerjavi z našo Postojnsko jamo sicer majhna, pa vendar slikovita in polna posebnosti. Ta dan smo si potem ogledali še mesto Blansko in tovarno ČKD Blansko, ki ima že 285-letno tradicijo v železarstvu, metalurgiji, proizvodnji raznih strojev, predvsem pa v proizvodnji vodnih turbin in težkih obdelovalnih strojev.

Zvečer smo se vrnili v naše Jedovice nekoliko utrujeni, vendar polni vtisov, saj smo videli mnogo zanimivega.

Doživljanje preostalih štirih dni našega bivanja na Češkoslovaškem bi lahko imenovali spoznanje lepo ohranjene bogate zgodovinske preteklosti teh krajev, saj smo z našim avtobusom prekrizarili po dolgem in počez del Moravske in si ogledali najpomembnejše zgodovinske spomenike. O teh zgodovinskih spomenikih smo v našem časopisu že veliko pisali ob podobnih potovanjih naših sodelavcev v Blansko, zato naj le naštejemo, da smo si ogledali znamenitosti in sedanji utrip življenja v Brnu, v Gottwaldovu, Olomucu in Kromerizu. Zanimiv je bil tudi ogled gradov Lysice in Rojec v neposredni bližini Blanskega in Brna ter gotskega gradu v bližini Gottwaldova.

Kot posebnost je vredno omeniti, da smo si ogledali tudi področje in zgodovinske spomenike znamenite bitke pri Austerlitzu (Slavkovo), kjer sta se leta 1805 bojevali Napoleonova in združena ruska in avstrijska vojska. V tej bitki je zmagala Napoleonova vojska, na obeh straneh pa je padlo skoraj 30 tisoč vojakov. V spomin na padle v tej bitki je na najvišjem mestu celotnega področja, kjer se je odvijala bitka, zgrajen v letih 1910—1912 spomenik, imenovan Mohyla miru.

Če se predamo vtisom s tega potovanja po Češkoslovaškem lahko rečemo, da so nas naši gostitelji izredno zaposlili. Program je bil pester in poln zanimivosti za vse tiste, ki jim veliko pomeni spoznavanje bogate zgodovinske preteklosti teh krajev.

Na svoj račun so prišli tudi vsi tisti, ki so več pozornosti posvetili trgovini

nam in nakupom spominkov ter drugih praktičnih predmetov. Tudi zabave in veselih trenutkov ni manjkalo. Na večer pred prvim majem smo si sami pripravili prvomajsko srečanje, da je odmevala slovenska pesem daleč naokoli. V torek 3. maja zjutraj smo se poslovili od naših prijateljev in se odpravili na dolgo pot proti domu.

Mnogi so sklenili prijateljstva v skupini in z našimi gostitelji. Obljubili so si ponovno srečanje v Jugoslaviji ali na Češkoslovaškem.

K. G.

KARLOVI VARI

Bivali smo v svetovno znanem zdraviliškem mestu, polnem znamenitosti in lepot. Nameščeni smo bili v grand hotelu »Narodni dom«, ki nas

je iz dneva v dan presenečal s svojim vrvežem. Poleg velikega števila spremljajočih dvoran je v samem središču hotela kompletna gledališčna dvorana v velikosti ljubljanske Drame, kjer je vsak večer zabavni program s plesom ter dvakrat tedensko variete. S hrano smo bili, tako kakor s postrežbo, zelo zadovoljni.

Mesto samo ima 60.000 prebivalcev in sprejme letno še 80.000 gostov. Ima 12 izvirov tople vode, katere toplota znaša 72°C. Na dan privre iz globine 2000 m, kjer je pod mestom veliko toplo jezero.

Stara arhitektura ter ogromne zelo urejene zgradbe, v katerih so lepo opremljene in bogato založene trgovine in lokali, dajejo mestu posebno svečano obeležje. V programu smo imeli tudi ogled največje tovarne kristala na svetu »MOSER«. Na razstavi izdelkov — unikatov in duplikatov mojstrov, ki so jih kupili vladarji in svetovno znane osebnosti, nam je zastal dih. Bilo je lepo, a tudi drago za naš žep.

Praga je od Karlovih Varov oddaljena samo 123 km, njen obisk je del programa vsake skupine. Popoldanski izlet v 40 km oddaljene Marjanske Lazne, druge največje toplice v

tem okolišu, pokaže zopet nove poglede v prelepi zdraviliški svet. So nekoliko manjše od Karlovih Varov zato pa nekoliko bolj široko odprte med griči. Imajo zelo bogato arhitekturo stare in moderne dobe. Povzpeli smo se tudi na 1500 m visok Klinovec, ki je oddaljen od Karlovih Varov le 30 km in leži ob meji v vzhodno Nemčijo. To je bogat zimsko športni center s šestimi večjimi vlečnicami.

V Karlovih Varih, v kraju našega bivanja, smo prebili največ prostega časa ob ogledu znamenitosti in lepih trgovin.

Udeležili smo se tudi prvomajske parade, ki je bila tako lepo in množično pripravljena, da smo jo tudi mi spremljali s ponosom, skratka — bili smo kljub 700 km dolgi vožnji zelo zadovoljni in si želimo ponovnega snidenja s krajem in ljudmi.

Vse priznanje gre gostiteljem iz DO ZVVZ Milevsko in še posebno naši vodnici tovarišici Mariji, ki so poskrbeli za tak program, s katerim smo bili v resnici zadovoljni.

Še v posebno zadovoljstvo pa so bili prehodi vseh mej, ki so potekali hitro in brez zapletov.

M. V.

Piše: Marijana Meglič

Do angleške obale

Bruselj me je vsaj na začetku navdušil. Izstopila sva v zelo lepem predmestju, polnem nizkih in nadvse lepo urejenih hišic, z bogatim in negovanim zelenjem okrog njih. Seveda sva bila čisto brez frankov, zato sva spet pešačila, ampak videla sva pa veliko! Na poti proti centru sva opravila še manjši operativni poseg, ker je moj Janez ob navdušenem obračanju glave ugotovil, da ima na vratu tur. Na najbližji klopci sva se ustavila in tu se je začela operacija. Najprej je steklo za približno tri robčke gnoja, potem pa še krvi in šele potem je bil delno zadovoljen, čeprav ga je bolelo do nezvesti. Kot pravi moški pa je zdržal in pot sva nadaljevala. Spet sva hodila približno 3 do 4 ure in se končno znašla v centru na severni železniški postaji. Ko sva končno še zamenjala denar — naše trdne dinarje, sem bila bolj mrtva kot živa. Kot ponavadi pa me je tudi tokrat spravila pokonci hrana.

Janeza pa je spravila pod mizo cena. Tista dva sendviča, pivo in kava šo stali celo premoženje. Z najhitrejšo naglico sva zapustila postajno restavracijo in odšla iskat prenočišče — v mednarodni mladinski dom. K sreči je bilo to blizu postaje, dobila pa sva tudi svojo sobo z dvema posteljama. Kaj hitro pa sva ugotovila tudi to, da je bilo prenočišče z zajtrkom skupaj cenejši kot najin zajtrk na postaji.

Zvečer sva se priključila pisani množici mladih ljudi iz vsega sveta, ki so se zbrali v jedilnici doma. Janez je igral biljard z nekim Nemcem in Norvežanom, jaz pa sem se seveda čisto po žensko zaklepetala s tremi še bolj zgovornimi Japončki.

Naslednji dan sva bila že bolj izkušena štoparja. Najprej sva si kupila načrt mesta, potem pa sva z lahkoto našla avtobusno progo, ki je vodila iz mesta v smeri proti Ostendu. Kasneje sva izvedela, da

je veliko štoparjev našlo iz mesta šele s taksijem ali pa so se raje odpeljali ven kar z vlakom, ker so se izgubili v labirintu ulic in cest. Moram priznati, da bi se tudi z mojo bleščečo francoščino krasno izgubila, ker vprašati sem že še znala, samo odgovori so bili zame višja matematika. Ko je Janez dokončno ugotovil enosmernost moje konverzacije, je globokoumno pogledal v načrt mesta in me pripeljal na najbolj primerno mesto za štopanje proti Ostendu. Do tja sva se pripeljala z dvema avtomobiloma, brez dolgotrajnega čakanja. Nikakor nama ni šlo v glavo, da šoferji tako radi ustavljajo in to s takimi avtomobili, da se mi je včasih kar zavrtelo. Pri nas pa je vsak tako zaljubljen v svoj avto, da štoparja

sploh ne pogleda. Najbrž se boji, da se ne bi avto umazal ali kaj!

Meni je bil zelo všeč Bruselj s svojimi zelenimi in urejenimi cestami in številnimi vodnjaki, Janeza pa je prevzel Ostende z gozdom jaht in čolničev privezanih k obali. Romantike pa je bilo kmalu konec, ko sva plačala dve karti za trajekt za Dover. Do odhoda je bilo le še eno uro, zato sva jo prebila v pogovoru z nekim nemškim študentom, ki se je že vračal iz Anglije. Ko sva se pretolkla skozi carinske formalnosti, sva se znašla na krovu ogromne ladje, ki je počasi in elegantno zaplula proti Otoku. Za nami je ostala Belgija, kmalu pa tudi kriki galebov, ki so se vrnili na celino.

(se nadaljuje)

Bi se mogoče vpisali v tečaj aerobike?

Šale iz šolskih zvezkov

Pri urah slovenskega jezika in književnosti.

• Zofka Kvedrova je napisala roman Mister Žen (prav: Misterij žene)

• — Značilnosti ljudske igre?

— Ljudske igre so za ljudi...

• — Shakespeare je napisal dramo Kralj Lazar (Kralj Lear)

• Sonetni venec je sestavljen iz 14 sonetov in ene magistrale.

• V Sonetnem vencu gre za veliko ljubezen. Opravi jo je mojstrsko. (Sonet? Ljubezen?)

• Vodilnik slovenske protestantske literature je bil Tomaž Trubar. (Primož Trubar)

• Levstikova pesem je Turjaški ubežnik (Ubežni Kralj)

• Mrtvi jezik je star jezik, ki ga ne govorijo več ljudje, le še starejši učitelji fizike, kemije, biologije!

• Stopnjevanje pridevnika pаметen: »Pameten, pametnejši, jaz.«

• Ivan Potrč se je rodil v Štrukljah pri Ptuj (prav: Štukih pri Ptuj).

• Učenec vpraša: Ali moramo prebrati tudi dramo Kralj na Beethovnovi? (prav: Kralj na Betajnovi)

Skupina prvomajskih izletnikov pred kraško jamo Mocoho

Nastanili smo se v njihovem rekreacijskem centru v Jedovicah, le nekaj kilometrov od Blanskega. To je bil potem naš dom vseh pet dni.

Preživeti nekaj dopustniških dni na Češkoslovaškem je bila za celo skupino posebnost, saj so nam naši gostitelji pripravili pester in zanimiv program. Blansko z okolico je znano kot središče Moravskega Krasa, s številnimi kraškimi jamami, ki spominja

IZ SLOVENSКИH ŠOLSKIH NALOG:

Z ekskurzije na Primorsko:

— Stalagmiti in stalaktiti so se tako lepo ovijali okrog stebrov.

— V Hrastovljah stoji cerkva, stara nekaj tisočletij.

— Cerkev sega v 12. stoletje. Freske v njej so stare več tisoč let. (!!!)

— Predjamski grad stoji zazidan v skale, katere so polne jam.

NEKOLIKO DRUGAČE O IZOBRAŽEVANJU

Plaz vprašanj

Ko sem v 2. številki glasila »Litostroj« pregledal razpis štipendij za šolsko leto 1983/84, se mi je nehote vsul plaz raznih vprašanj. Razprave ob uvajanju usmerjenega izobraževanja se še niso polegale, s tem pa se tudi naši različni pogledi še vedno razhajajo. Pri tem mojem pisanju ne gre za nasprotovanje tistim, ki to problematiko globlje obvladajo, rad bi le razgrnil osebne poglede na nekatera vprašanja, ki jih nekako ne morem obiti. Preden se bom lotil konkretnih vprašanj, bi rad opozoril, da nisem nasprotnik štipendiranja in izobraževanja, nasprotno, zavedam se, kako je potrebno znanje, ki ga tudi v Litostroju ni nikoli dovolj ali celo preveč. Zavedam se obsega tega vprašanja, zato se nameravam omejiti zgolj na izobraževanje ob delu, v tem okviru pa le na tehnično-naravoslovno izobraževanje.

Prvo vprašanje: »Ali bi se izobraževalo tolikšno število Litostrojčanov, tudi če ne bi bilo razpisanih toliko štipendij?«

Mislim, da bi bila ta številka bistveno manjša. Zakaj? Predvsem zato, ker je izobraževanje še vedno zelo drago, ne glede na to, da si vsi prizadevamo, da bi bilo brezplačno, oziroma v ta namen v okviru svobodne menjave dela namenjena znatna sredstva, ki pa še vedno ne zadostujejo, da bi se izobraževali vsi, ki to želijo. Poleg tega pa bi morali osvetliti socialne strukture tistih, ki se že ali se še le bodo izobraževali ob delu.

Pred časom sem imel priložnost, da sem si ogledal dokaj poglobljeno študijo, ki jo je izdelala Zveza sindikatov Slovenije. Narejena je bila prav temu vprašanju. Seveda števil in odstotkov nimam več v glavi, spominjam pa se, da je največji delež izobražencev ob delu iz delavskih in kmečkih družin, zanemarljivo majhno pa je število iz ostalih socialnih slojev. To kaže, da se ob delu izobražujejo večinoma manj bogati, če se smem tako izraziti. Zakaj tako? Če to skušam razložiti čim bolj preprosto, bi rekel, da se delavci in kmetje potrudijo, da svoje otroke šolajo do osnovnega poklica, nato pa jim takoj odstopijo del svojih bremen. Seveda se morajo v skladu z interesom ti otroci izobraževati naprej ob delu. Tretji vidik tega vprašanja pa se gotovo odraža v dejstvu, da družba še nima dovolj varovalnih mehanizmov, ki bi preprečevali, da dobe štipendijo tisti, ki do njih niso upravičeni. Priznati moramo, da se še vedno najdejo takšni »strici«, ki to zlahka uredijo. S tem pa še ni konec; večina šol je v urbanih industrijskih naseljih, osnovnošolci pa se zelo radi odločajo za šolanje čim bližje domu in vedno ne uskladijo svojih poklicnih želja in interesov, zato kasneje spremene smer študija. Enako se dogaja pri tistih, ki so se za določen poklic odločili na željo staršev, kajti zavedati se moramo, da je med starejšimi ljudmi še zakoreninjena miselnost: »Če sem jaz krojač, mora biti to tudi moj sin in pika!«

V drugem sklopu vprašanj se mi zde zanimiva naslednja: zakaj se bo nekdo sedaj odločil prav za to, in ne za tisto šolo, kakšno izobrazbo ima sedaj, iz katerega socialnega sloja izhaja, koliko je star, koliko lažje bo s štipendijo pridobil željeno znanje, kako jo bo družbi vračal s svojim kasnejšim delom... Postavil sem si torej kup vprašanj. V odgovoru bom skušal izhajati iz tistega, kar pogojuje, da se nekdo odloči za izobraževanje — to pa je motiv. In kaj je motiv ali motivacija? Motivacija je sila, ki vsakega človeka giblje, ga usmerja in intenzivira, preprosto brez motivacije ne bi bilo nobene človekove aktivnosti, ne glede na to, kam je ta aktivnost usmerjena. Seveda motivacija nikomur ne pade z neba, temveč jo pogojujejo človekove potrebe in želje. Ker so te zelo različne, se v praksi srečujemo s tako raznoliko človeško aktivnostjo; od tod izhaja, da eni delajo nadurno, drugi se rekreirajo, tretji zabavajo, četrti intenzivno študirajo...

Na tem mestu se mi vsiljuje še vprašanje, koliko je posameznikov motiv odraz svobode, oziroma koliko je nujen. Zavedam se namreč, da mora vsak posameznik, ki hoče (želi) opravljati neko delo, imeti ustrezno strokovno podlago. To podlago pa mu daje izobrazba. Kasneje jo pri delu torej uporabljaj, zato ne more početi nekaj drugega. To kar počne, počne zato, da zadovolji neko drugo, tretjo... potrebo. Svobodo pri odločitvi kaže le tisti odstotek, ko lahko posameznik to znanje koristi v prostem času.

Spomniti se moramo še, da ko govorimo o izobraževanju ob delu, govorimo o odraslih ljudeh, ki so že vključeni v proizvodni proces, vendar pa nimajo vedno ustrezne strokovne izobrazbe. Zato moramo nekatere vidike izobraževalnih motivov zanemariti, saj imamo opravka z zakonsko veljavnimi določili. Nekatere določbe v pravilniku o delovnih razmerjih namreč »silijo« posameznike, da se izobražujejo. (Pravilnik o delovnih razmerjih — TOZD PPO, člen 121!)

Ali imamo vsi enake cilje, ko se odločimo za izobraževanje?

Gotovo ne! Eni se izobražujejo za delo, drugi za spričevalo! Pogosto lahko slišimo, da se je nekdo odločil za šolanje zato, da bo kasneje opravljal lažje delo, nekdo zaradi povečanih prejemkov, večjega družbenega ugleda, večje družbene in politične moči, lažjega in uspešnejšega opravljanja delovnih dolžnosti... Vse to nekateri skušajo doseči le z izobrazbo, manj pa z delom samim. Vsi našeti motivi so subjektivni, saj so izraz želja in interesov posameznikov.

Od kod pojmovanje, da višja stopnja izobrazbe pomeni tudi »lažje« delo? Takšno napačno pojmovanje v glavnem izvira iz pojmovanja, da je delitev dela na umsko in fizično istovetna z delitvijo na težko in lahko delo. Vedeti bi morali, da je ravno obratno, da je v večini primerov prav umsko delo težko in garaško. Problem bi bil delno resen, če bi rekli takole: delavec s kvalifikacijo se je odločil, da doseže srednješolsko izobrazbo ter tako lažje delo, na drugi strani pa se je delavec s srednjo šolo odločil, da doseže visokošolsko izobrazbo, kar tokrat pomeni težje delo. Mislim, da to zanemarjamo, ker preveč pozornosti namenjamo materialnim koristim, ki jih takšna ali drugačna izobrazba prinaša.

Zakaj takšno poudarjanje materialnega vidika? Ker je bila diploma srednje ali visoke šole v nekaterih smereh študija dolgo časa tržno blago. Tega pa družba ne more odpraviti čez noč, zato še danes srečamo primere, ko družba ne le diplom, temveč izobrazbi nasploh določa in delno potrjuje podobno mesto kot vsakemu drugemu blagu na trgu. Dodam naj, da nimam v mislih tistih odnosov, ki jih ustvarita ponudba in povpraševanje, kajti če bi to držalo, bi Zastava 101 stala približno toliko, kot stane, snazilka pa bi imela 40 000 din osebnega dohodka! V mislih imam dejstvo, da družba izobrazbi kar na podlagi nekega dogovora priznava in določa neko »zabetonirano ceno«. To pa pomeni, da marsikdo dobiva osebni dohodek, ki ga določa izobrazba, ne pa dejanski delovni prispevek. Torej se ne smemo čuditi, kadar slišimo takšna in podobna mnenja: »Ko bom končal to šolo, bom dobil ta RR, to pomeni toliko točk, kar predstavlja takšen osebni dohodek, pa če bom kaj delal ali nič!«

Nemajhno zmedo pri odločitvi za študij pa pogojuje tudi miselnost naše družbe, ko postajamo do samoupravljanja kot načina življenja milo rečeno vse bolj brezbrizni, ko je marsikdo izgubil družbeni ugled. Pokažite mi prosim tistega, ki dan za dnem, noč za nočjo dela v prahu in vročini v livarni ter se ob tem subjektivno ima za uglednega! Malo je takšnih, ki bodo odgovorili pritrdilno. Res sem pred kratkim na lastna ušesa slišal delavca v železarni, ob plavžu, ko je dejal ob prediranju, da je priteklo železo »To je tisto, kar nas dela srečno!« Seveda mi ostane, da to njegovo srečo povežem z ugledom, ki ga uživa pri marsikom... Če želimo biti realni razsodniki, moramo priznati, da delu, ki vsebuje velik odstotek fizičnega vložka, priznavamo majhen ugled. Zaradi tega si danes nihče več zavestno ne želi biti zgolj fizični delavec. K temu spada tudi odločanje o pomembnih zadevah v tozdu. Delavec, ki ga nimajo za uglednega, pa tudi nimajo za samoupravljalca. To pa lahko pogojuje določeno krizo tudi v medsebojnih odnosih, ki so tudi del proizvodnih.

Zavedam se, da sem stvari podal zelo poenostavljeno, mogoče tudi preveč enostransko.

Hotel sem na najbolj preprost način prikazati, kako je pridobivanje izobrazbe v bistvu način za pridobivanje materialnih koristi — vse je podvrženo temu cilju.

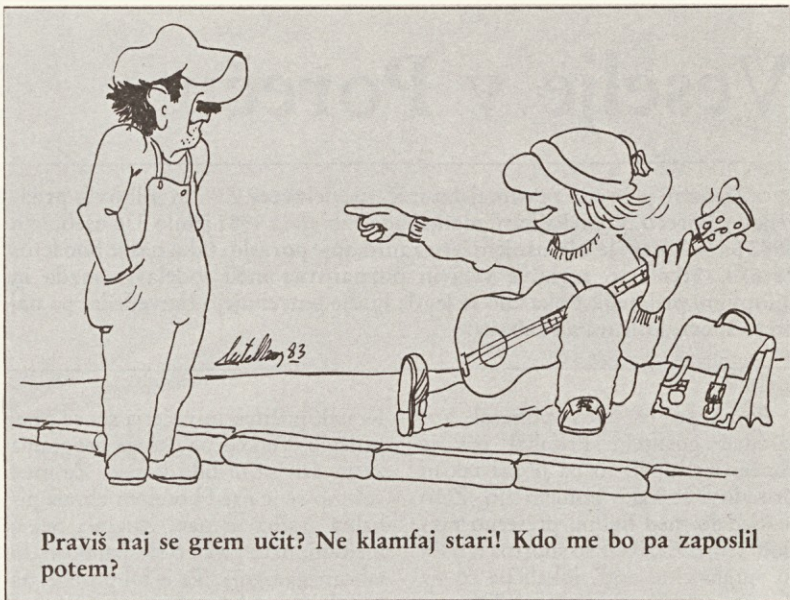
Naj dodam še, da je včasih slišati, kako je izobrazba povezana s karierizmom. moje osebno mnenje je, da to ne drži, kajti družbeno okolje ima do tega drugačen odnos. Kariero priznavamo šele na podlagi rezultatov dela, ne pa na podlagi dosežene stopnje izobrazbe. To pa pomeni, da lahko naredi kariero vsakdo s svojim delom, če ima ustrezno znanje. Zavedati se moramo, da je težko ocenjevati človekove lastnosti, zato premisljamo, preden komu, ki se izobražuje, prilepimo nalepko »karierist«.

Marsikomu s tem nisem povedal nič novega, nekaterim nekaj...

Vem, da sem se lotil težkega vprašanja, ki bi ga bolje obdelali vodje kadrovskih služb, organizatorji dela, psihologi, sociologi, pedagogi, andragogi... bil pa sem sam. Občutek imam, da podobna vprašanja kar preveč zanemarjamo. S tem člankom pa še ni postavljena pika na i.

Janko Goručan

Prispevkov, ki poskušajo vsaj v neki meri razjasniti zamotane poti našega življenja in dela, smo v uredništvu vedno veseli. Izobraževanje je prav gotovo tisti proces, ki v naše življenje poseže že v najzgodnejših letih in nas spremlja celo življenje. Vsa vprašanja, problemi in spremembe, ki so povezane z izobraževanjem, so neposredno in tesno povezana z obstojem in

napredkom celotne družbe in vsakega posameznika.

Tovariš Goručan se v svojem prispevku osredotoča na izobraževanje ob delu, ob tem pa svoje razmišljanje navezuje še na druge probleme, ki so povezana z osnovno tematiko (motivacija, svoboda). Tako

postaja prispevek zaradi svoje širine marsikje nedorečen, prav tako pa so nekatere njegove trditve neutemeljene in sporne. Vseeno pa je zanimiva analiza problemov, s katerimi se vsakodnevno srečujemo.

Uredništvo

Radovljica '83

Program litostrojske mladine predvideva letos dva seminarja za člane osnovnih organizacij ZSMS izven Ljubljane, kakor tudi problemske in tematske konference glede na aktualna pereča vprašanja v prostorih TVN, PPO, SŠTS...

Prvi del zunanjega programa je za 34 mladih Litostrojčanov organiziral KS ZSM Litostroj v Izobraževalnem centru ZSS Radovljica 16. in 17. aprila 1983.

Sindikalni izobraževalni center leži v neposredni bližini Radovljice, ki je s starim mestnim jedrom slikovito mestece s številnimi naravnimi lepotami.

V tej izobraževalni organizaciji, ki je namenjena predvsem družbenopolitičnemu in strokovnemu usposabljanju ter delovnim srečanjem, sestankom in posvetom, so se predstavniki enajstih OO ZSMS (KS ZSM jih združuje 14) seznanjali z zunanjepolitičnim položajem, organiziranostjo in nalogami mladinske organizacije v Litostroju, težavami zaposlovanja v Sloveniji in naši delovni organizaciji, stanovanjsko problematiko (solidarnostna, lastniška in najemniška stanovanja, varčevanje...) in delavsko problematiko delovne organizacije TZ Litostroj. O trenutnem mednarodnem položaju je slušateljem spregovoril član komisije za mednarodno sodelovanje pri CK ZKS tovariš Branko Čop. V svoji razlagi nas je opozoril na vrsto dogodkov v svetu, o katerih beremo vsak dan, nemoči OZN pri reševanju mednarodne problematike: o dolgovih nerazvitih razvitim državam, ki so dosegli prezadolženost in nezmožnosti vračanja dolgov, o reakcijah SZ na poteze ZDA in obratno. Govoril je seveda tudi o odnosih Jugoslavije s sosednjimi državami; nekoliko več časa je posvetil Bolgariji, deželi, s katero imamo od leta 1969 velike nacionalistične težave, in pa seveda Albaniji, saj so tamkajšnji dogodki tesno povezani z dogodki v SAP Kosovo.

Organizacijsko shemo OO ZSMS in KZSM je prisotnim predstavil predsednik KS ZSM Litostroja Dušan Jovanović, ki je spregovoril tudi o delovanju in vlogi mladinske organizacije v tozduh, delovni organizaciji in širšem družbenem okolju, kakor tudi o povezovanju mladinske problematike s problematiko sindikata, ZK, socialistične zveze in samoupravnih organov.

Nezaposlenost je v trenutnem gospodarskem položaju zelo pereč problem, zato so mladinci na seminar poklicali vodjo oddelka za zaposlovanje Iva Jarca, ki je med drugim povedal tudi, da je v Jugoslaviji trenutno okoli 800 000 nezaposlenih ali približno 12 %. Od tega je najmanj ne-

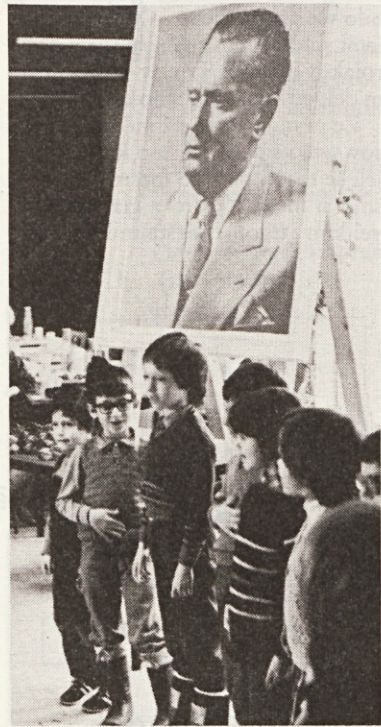
zaposlenih v Sloveniji in sicer 1,3 %, največ pa na Kosovem 27,3 %, to je za celih 26 % več.

Litostroj zaposluje izredno veliko število mladih iskalcev prve zaposlitve. Pri tem ni bistvena le štipendijska pogodba, kar je razvidno iz podatka, da je bilo v zadnjih dveh letih od 655 začetnikov le 300 litostrojskih štipendistov.

Mladi so opozorili tudi na vprašanje pogodbenega dela in dela upokojencev ter dobili odgovor, da je pogodbeno delo zmanjšano na minimum. Izvedeli so tudi, da je v DO trenutno okoli 100 delavcev, ki bodo med letom izpolnili vse pogoje za upokojitev. Na tem področju bi bila najboljša rešitev, če po doseženih pogojih za upokojitev ne bi bilo več možnosti podaljševanja rednega delovnega razmerja.

Spregovorili smo tudi o planiranju kadrov in prišli do zaključka, da kadrovski plan je in mora biti tudi v prihodnje sestavni del gospodarskega načrta. Stanovanjska problematika je vedno izredno zanimiva tema.

Na vprašanja o načinih in možnostih reševanja stanovanjskih potreb v DO Litostroj, glede na zakon o sta-

novanjskem gospodarstvu in družbeni dogovor o skupnih osnovah za ugotavljanje in usklajevanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva, je slušateljem odgovarjala tovarišica Hilda Colja. Mladi so se tako seznanili z načini reševanja stanovanjskih potreb delavcev Litostroja, kritično spregovoril o lastni udeležbi in o kreditiranju stanovanjske graditve, z zanimanjem pa so obravnavali solidarnost v stanovanjskem gospodarstvu, združevanje sredstev za potrebe vzajemnosti in planiranje stanovanjske graditve. Bilo je tudi nekaj pripomb in predlogov za spremembo točkovanja prednostne lestvice, ki bodo dostavljene stanovanjskemu oddelku v obravnavo.

O trenutnem gospodarskem položaju in o organizacijskih težavah je spregovoril generalni direktor Mirko Jančigaj.

Litostroj je v približno enaki stiski, kot druge OZD, kajti zaradi gospodarskih težav vsem primanjkuje uvoznih in domači reprodukcijski material. V prvem četrtletju letos smo dosegli štirikrat večji izvoz kot v celem lanskem letu, vsako leto pa povečujemo delež konvertibilnega izvoza.

Naš cilj je nenehna prisotnost na trgu, zato moramo redno in na vsakem koraku pravočasno spoznavati elemente, ki so najnujnejši za zagotovitev nadaljnjega razvoja. Temu moramo prilagoditi tudi kadrovsko politiko, ki mora biti usklajena s trenutnim položajem. Mladina bi morala biti bolj seznanjena s položajem, ki bo nastal čez nekaj let, in bi ustrezno temu morala predlagati rešitve, ki nas bodo vodile v boljši jutri in ne v še večjo stisko. V ta namen bo mladina pritegnila k sodelovanju tudi štipendiste in omogočila kvalitetno združevanje teorije in prakse. S to potezo bo narejen tudi korak naprej, npr. v odnosu konstrukter-monter; danes je prvi največkrat zaprt v svojem pisarniškem okolju, medtem, ko je drugi obupan nad konstrukcijskimi napakami in nima možnosti posvetovanja s prvim (s tem se namreč podaljšuje čas za odpravljanje napake, ki se bo, preden prijava pride do konstrukterja, ponovila še nekolikokrat).

Ob analizi udeležbe je bilo ugotovljeno, da so se seminarja udeležili predstavniki proizvodnih tozdov iz neznanih vzrokov pa ni bilo predstavnikov SSP, PFSR in IRRP.

Seminar smo zaključili s sklepom, da se bodo isti udeleženci sestali v prvi polovici maja in skupaj z generalnim direktorjem ponovno posvetili nekaj popoldanskih ur analiziranju litostrojske problematike.

Z. Bendelja

Veseli v Poreču

Za nami je še eno prvomajsko srečanje delavcev ZPS in njihovih prijateljev v Poreču. Po nekajletni manjši udeležbi (leta 1981 je bilo 336 oseb, leta 1982 pa 562 oseb) je v letošnjem letu zanimanje poraslo, tako nas je bilo letos že 674. Stkale so se nove vezi in poznanstva med sodelavci sozda in njihovimi prijatelji. Pokazalo se je, da ljudje potrebujejo razvedrila, pa naj bo to šport, kultura ali zabava.

Poreč se je letos pokazal kot izreden gostitelj. Pričakal nas je sončen in tople, to pa je pri takšni prireditvi še kako pomembno. Zato je vladalo med ljudmi prešerno razpoloženje. Zaživela so športna igrišča in sprehajalne poti, lokali pa so na široko odprli svoja vrata. Tako je vsak udeleženec našel svoje področje, lahko se je odpočil, razvedril in sprostil. Organizacija prireditve je bila odlična, saj je vse potekalo nemoteno na splošno zadovoljstvo udeležencev.

Prvi dan je bil namenjen prihodu v Poreč ter spoznavnemu večeru. Večer je minil v veselem razpoloženju. Ponočnjakov ni bilo, saj so se vsi v mislih pripravljali na tekmovalno, ki so jih čakala naslednji dan.

Prvo jutro so nekateri izkoristili za nabiranje novih moči, saj so pridno trimčkali po bližnjih parkih.

Drugi dan je bil bogato izpolnjen s športnim in kulturnim programom. Dopoldanski razpored je obsegal

Kratek počitek in večerja sta se prav prilegla. Vendar pa našega programa za ta dan še ni bilo konec. Že med večerjo se je pred hotelom zbrala pihalna godba in nam zaigrala nekaj melodij, nato pa smo skupaj odšli do tabornega ognja. Ta je bil posebej za najmlajše udeležence poseben dogodek. Ko se je ogenj malo umiril, so si ljudje podali roke in zaplesali kolo. Tako se je končal prvi dan.

Zjutraj nas je zbudila budnica, tej pa je sledil kratek kulturni program.

S tem smo počastili 1. maj — delavski praznik.

K tekmovalstvu smo drugi dan najprej pritegnili najmlajše udeležence letošnjega srečanja. Udeležba je bila res množična, kar nam dokazuje, da raste nov zdrav športni rod. Vsem udeležencem čestitamo za udeležbo. Najmlajšim pa so se pridružili tudi veteranke in veterani. Tudi njim iskrene čestitke, saj so se držali gesla: Ni važno zmagati, važno je sodelovati!

Saj lahko lepo igrajo, ko jim pa jaz dirigiram.

Glavna tema pogovorov pri kosilu je bila sestava ekip za nogometno tekmo SUHI:DEBELI. Na igrišču se je pojavilo veliko število igralcev, tako sta imela predstavnika obeh ekip veliko dela, da sta izbrala prvi ekipo. Sodnik je popeljal obe ekipe na igrišče, določil še kozarček »ta močnega« za vsakega tekmovalca ter dal znak za začetek tekme. Tekmo si je ogledalo veliko gledalcev. Rezultat tekme je bil v stilu našega srečanja: prijateljski — neodločen. Ostala nam je še ena disciplina — to je podajanje jajc. Že pred pričetkom tekmovalstva se je ob igrišču zbralo številno občinstvo. Tekmovalcev je bilo veliko, zmaga — prušut — pa je odšla v Litostroj. Zmagovalec je izjavil, da se je že tretje leto udeležil tekmovalstva in mu je šele letos uspelo zmagati.

Naše čestitke! Popoldan smo podelili še nagrade najboljšim predstavnikom. Sledila je še slavnostna večerja in zabava pozno v noč.

Zadnji dan je bil namenjen počitku, po kosilu pa smo se začeli vračati na svoje domove.

Namen srečanj je, da bi se med seboj bolje spoznali, spočili od delovnih naporov ter nabrali novih moči za nove delovne dni. Prepričan sem, da se je stkalo veliko novih spoznanj, za počitek pa so bili naravnost idealni pogoji. Ljudje so odhajali zadovoljni domov z obljubo, da se na naslednjem jubilejnem 10. srečanju zopet vidimo.

L. Klemenčič

Praznični zvoki poreške godbe na pihala.

Streljanje v »šank-poz«

Tudi letos so se ženske pomerile v metanju valjarja — upajmo, da so moške odnesli zdravo kožo

Ob prvomajskem kresu je bilo živahno

kegljanje, namizni tenis, šah, streljanje. Žal pa za šah v letošnjem letu ni bilo zanimanja, v ostalih panogah pa so potekali veliki športni boji.

Veliko število dobrih udeležencev streljanja nam daje upanje, da ima splošni ljudski odpor široko zaledje. Tekmovalstvo se je zaključilo brez mrtvih in poškodovanih, zmaga je odšla v Litostroj, tako v ženski kot moški konkurenci. Tudi kegljanje se je udeležilo veliko udeležencev, željnih zmage. Zopet je bil dvojni zmagovalec Litostroj. Najuspešnejši so bili Litostrojčani v namiznem tenisu in sicer v obeh kategorijah. Moški in ženske so osvojili vsa prva mesta — šest nagrad.

Res lep uspeh, ki zasluži iskrene čestitke!

Kosilo ter kratek počitek na toplem soncu in že je bila na sporedu prva popoldanska disciplina — to je metanje valjarja za ženske. Čeprav te discipline ni na olimpijskem programu, so ženske pokazale neverjetno tehniko, kar priča o tem, da je ta rekvizit v domači rabi močno prisoten.

Zmaga je šla v Trbovlje. Na igrišču so ženske zamenjali moški z bolj nepoznanim rekvizitom — metali so varpo. Tudi te discipline ni na olimpijskem programu. Predlagam, da povabimo predstavnike olimpijskega komiteja, da si ogledajo naše prihodnje tekmovalstvo in to tekmovalno disciplino vključijo v svoj program. Čeprav so si vsi tekmovalci močno želeli zmage (predvsem mlajši udeleženci), je zmagal že prekaljeni tekmovalc iz Litostroja.

Smer: Stuttgart

Napočil je dan, ko smo odpotovali. Kam? Nemčija, Stuttgart.

Vlak je peljal s postaje v Ljubljani. Noč, luči ob progi, kmalu Kranj in Jesenice. Spali smo do Salzburga. Po dnevi smo že vozili po Nemčiji in točno opoldne pripeljali na postajo Stuttgart Hbf. Do našega prihoda je bilo vse pripravljeno — volitve, sprejemi sindikata in srčen sprejem naših rojakov iz kluba Triglav — z nageljni in dekleti v narodnih nošah.

Že prvi dan smo nabrali toliko vtisov samo s poti, da smo komaj sprejeli še tiste s poti po mestu. Ogledali smo si mestno jedro z glavno ulico, velikim trgom, nešteti ulicami,

prehod, podhodi, podzemno železnico. Večerjali smo v sindikalnem domu in pozno zvečer šli spat v hotel, kjer smo prebivali ves čas naše menjava. Prvi dan je tako minil s premnogi vtisi in v znamenju zapletov z jezikom.

Naslednji dan, to je bil ponedeljek, je bil namenjen ogledu železniške šole in obratnih remontnih delavnic na železnici. Po kosilu smo se vozili z lokomotivami, naj sodobnejši v parku nemških železnic. Malo sem in tja, pa malo na kontrolni stolp pa na podzemno v center. Tu smo izstopili in po slikovitih ulicah odšli proti mestni hiši, kjer smo bili sprejeti pri

namestniku župana mesta. Seznanili so nas z zgodovino mesta in okolice in nam zaželeli še več takšnih srečanj. Večer smo nato preživeli ob dobri hrani v neki jugoslovanski restavraciji v centru mesta.

Torek. Zajtrkovali smo še tople žemlje in sveže maslo z marmelado, salamo ... Po zajtrku smo se odpeljali s kombiji do druge poklicne šole v predmestju, pa ni bila prava in spet smo se peljali nazaj v center in našli pravo. V njej smo se spet veliko pogovarjali in si jo tudi temeljito ogledali, predvsem šolske delavnice.

Popoldne smo se odpravili proti zgradbi deželne vlade, ogledali smo si še opero, grad, koncertno dvorano — torej del mesta s kulturnimi ustanovami. Sprejem v deželnem zboru, pogovori, ogled konferenčne dvorane in fosilov na hodniku, nato še slavnostna večerja. Od tam smo se sprehodili še do jugoslovanskega kulturnega centra, kjer so nas tople pričakali naši rojaki s kratkim kulturnim programom. Po pogovoru smo zaokrožili večer in odšli še v disko.

Sreda je bila naporna. Že zjutraj smo bili utrujeni od prejšnjega večera, tako, da smo le s težavo zlezli na vlak, s katerim smo se odpeljali v Neckarsulm. Tu je bilo nekaj! Tovarna Audi — NSU in muzej dvokoles. Videli smo veliko, pasli oči na limuzinah, nato pa odšli v obrate tovarne in šolo. Od vsega je bila najzanimivejša naj sodobnejša robotska proga za sestavljanje šasije.

Zvečer smo trudni zaspali že kar na vlaku, ko smo se vračali pod težo vtisov v Stuttgart.

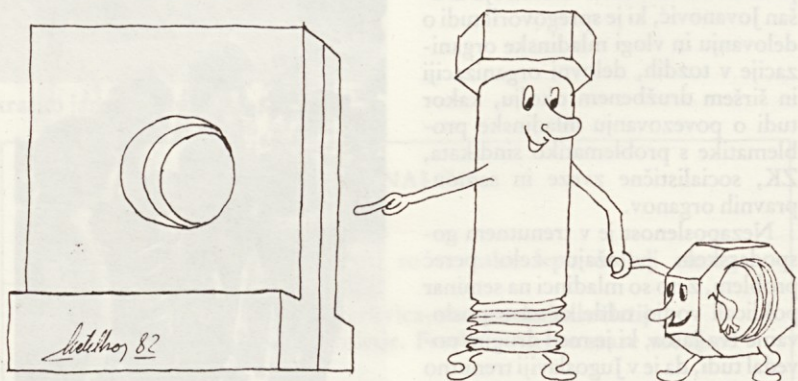
Četrtek je bil namenjen za praktični del našega obiska — za izdelavo izpitnega izdelka. Zgodaj smo vstali in se s kombiji odpeljali v železniško šolo, ki smo si jo ogledali že v ponedeljek. Prijeli smo za delo in se potili. Delali smo dobro, zraven pa so nas še snemali za televizijo in radio, med delom in še ob slovesu od šole in predstojnikov. V spomin smo dobili iz medenine izstružene televizijske stolpe — znak oziroma značilnost Stuttgarta.

Petek je bil zopet dan ogledov in potovanja. Preživeli smo ga v Heidenheimu, kjer smo si ogledali tovarno turbin in papirnih strojev VOITH in njen izobraževalni center. Tudi tu smo imeli kaj videti. Največja Francisovala turbina za Brazilijo, največji stroj za izdelovanje papirja za ZDA — to je bilo toliko, da smo bili osupli in smo komaj sproti dojemali.

Zadnji dan smo z našimi rojaki potovali v Trubarjev Derendingen, kraj rojstva prve slovenske knjige, in si ogledali slikovito univerzitetno mesto Tübingen. Zvečer smo se zabavali v Stuttgartu z našimi rojaki na prireditvi ob 8. marcu — vse do odhoda na vlak.

Slovo. Uh! Vlak, potovanje, v nedeljo domovina.

Jure Smole

Pojdi draga, se bova vzela!

DRŽAVNO PRVENSTVO V LETENJU Z ZMAJI

Na krilih vetra

Zbrali smo se 25. aprila v vasici Gozd pod Krško goro pri Trziču. Bil je prvi tekmovalni dan državnega prvenstva v letenju z zmajmi. Nekaj tekmovalcev je tu treniralo že dva dni prej. Ko je naš kombi prisopihal do tovarne žičnice, smo srečali polno poznanih obrazov. Tu so bili tekmovalci iz vseh slovenskih klubov, kakor tudi iz Zagreba, Opatije in Reke. Zaradi prevelikih stroškov pilotov iz ostalih republik ni bilo. Škoda! Zaradi stroškov sem tudi sam premišljal, ali se mi splača udeležiti te tekme. Startnina je bila 4000 din in to brez spanja in hrane. Poleg tega imam že dve leti starega zmaya, medtem ko je večina nabavila v začetku sezone nove in seveda tudi dražje zmaje. Toda imel sem dobre točke iz tekem pred to in tako sem lahko računal na uvrstitev v državno reprezentanco za svetovno prvenstvo, ki bo 5. do 19. junija v ZRN.

Že sem na startnem mestu na vrhu Kriške gore 1491 m nad morjem. Malo upehan po 40-minutni hitri hoji z zavistjo gledam zmaje, ki se la- godno pripeljejo na vrh hriba s tovarno žičnico. Med postavljanjem svojega Vampirja (tako so v Švici dali ime mojemu zmaju) poslušam vodjo naše ekipe, ko mi razlaga nalogo za prvi dan. Start odprt od 12. ure do 16. ure, odletiš, kadar hočeš, pač po lastni oceni vremena in termike. Naloga: prosti prelet — od Kriške gore do obratne točke na Kališču, nazaj preko Kriške gore — do Dobrče, Sv. Petra, Žirovnice, do Kranjske gore. Vse obratne točke je treba slikati in takoj pri pristanku ti vzamejo film. Cela proga je dolga 60 km, naš državni rekord pa je 51 km. Startam ob 15. uri, ko je večina že odletela. Brez težav pridem do obratne točke in nazaj do Kriške gore.

Kako daleč so vsakdanje skrbi in težave

Nad Trzičem zelo izgubljam višino, ko letim proti Dobrči, kjer se zopet z veliko muko povzpnem na prejšnjo višino 1600 m. Od Dobrče odletim preko Begun do Žirovnice, kjer vidim svojega prijatelja iz loškega kluba, kako v ostrih zavojih, »centrira«
dvigovanje v termiki. Po- hitim do njega, toda medtem, ko se je on že vozil pod pobočjem Stola, me je na istem mestu samo še premetavalo in bil sem prisiljen pristati zaradi močnega propadanja že po 30 km. Večina je pristala v Tovornikih pred Jesenicami, 2 km naprej od mene. Prijatelj, ki je jadral pred menoj, pa je pristal v Mojstrani na 51 km. Po prvem dnevu tekme sem pristal na 20.

mestu. Doma sem tuhtal in se jezil, toda po izračunih sem še vedno imel dobre možnosti, saj morajo biti vsaj 4 poleti, da se tekma prizna.

V ponedeljek, 25. aprila smo bili zopet na poti na Kriško goro. Po malce kisli nedelji se je obetal čudovit dan za drugi tekmovalni let. Malo smo se že pomirili po prvem razočaranju, v torbi pa smo nosili svoje skrivno orožje — kompas za letenje v oblakih.

Disciplina je ista: Kriška gora — Kranjska gora. Pripravl sem zmaya in opremo. Še zadnjič sem preveril zmaya, pas s padalom, konzolo z instrumenti, kjer je brzinomer, višino- mer, variometer (hitrost dviganja in padanja v m/s), fotoaparatus, UKV radiopostajo in seveda kompas. Tako otovorjen sem startal v krasen čelen veter, ki je pihal s hitrostjo 25—30 km/h. Tako sem občutil, da bo to

po kompasu nazaj proti Kriški gori. Malo pred njo sem prišel iz oblaka. To je bil enkrat občutek — kot bi se odvezal iz mrzle in vlažne megle, kjer ne vidiš nič, se naenkrat znajdeš na toplem soncu od koder je bil čudovit razgled proti Ljubljani, Bledu, Alpam in seveda Kranjski gori. Na Dobrci mi sploh ni bilo treba kaj preveč delati in sem nadaljeval proti grebenu na Žirovnico. Našel sem lepo termiko 1—2 m/s in v nežnih zavojih počasi pridobival višino, ki sem jo že zelo potreboval.

Na mestu, kjer sem prvi dan izgubil tekmo, se je sedaj dvigovanje še krepilo in kmalu sem bil na 2100 m. Visoko nad Roblekovim domom sem odletel proti Stolu. Že s te višine sem videl po vseh travnikih pod seboj polno zmajev, največ pa jih je bilo zopet na Javornikih. Pod Belščico in nad Jesenicami sem odletel proti Hrušici, kjer sem tudi pristal po 3

Borut Hrovat

Čas je že, da v naši rubriki predstavimo tudi kakšnega mladince oziroma človeka, ki je na začetku delovne dobe in še vedno dokaj na pragu življenja. In kateri mesec je za to primernejši, kakor maj — mesec mladosti, mesec pomladi!

Spoznajmo torej malo поблиže Boruta Hrovata, dvaindvajsetletnega tehničnega risarja iz tozda IRRP. Na videz, pa tudi v resnici, je precej resen, malo samotarski, a zelo prijeten fant.

Razumljivo je, da ga najbolj zanima šport pa tudi vse ostalo, kar zanima mlade. Že tri leta je navdušen jadralec, sicer član Jadranskega kluba Ljubljana, zato konec tedna večinoma preživi v Piranu.

Vendar sva začela — tako kot se spodobi — pri njegovem delu. V Litostroju je zaposlen šele 2 leti, dela pa v oddelku HE — hidravlične oblike. Res je, da mu je delo všeč, so pa tudi stvari, ki ga jezijo. Že kot mladinec, še bolj pa kot sekretar mladinske organizacije v tozdu, je imel dovolj priložnosti spoznati se z delom družbenopolitičnih organizacij pri nas. Ugotavlja, da je premalo pove- zave med slednjimi in da je delo vse preveč stihijsko. Na žalost mladina dela sindikata in Zveze komunistov niti ne čuti preveč, pohvalijo pa se lahko, da so med tremi najdejavnejši- mi mladinskimi organizacijami v tovarni. Redno se seznanjajo z vsemi samoupravnimi akti in pravilniki, občasno pa organizirajo smučarske kolesarske in druge izlete, ogleda gledaliških predstav, koncertov ter podobno, vključujejo pa se tudi v vse akcije, ki jih organizira konferenca OO ZSMS. Seveda je beseda nanesla tudi na tako priljubljene seminarje. Pred kratkim je bil za litostrojko mladino organiziran seminar v Ra- dovljici, iz IRRP pa se ga ni nobeden udeležil. Borut je to razložil zelo pre- prosto: da so taki seminarji precej brezvezni, saj se teme vsako leto ponavljajo in mladinci ne izvedo nič

Preko radijske postaje sem opozo- ril ostale, da sem v oblaku in da letim

Miran s svojim Vampirjem pred vzletom

urah poleta in 48 km poti. To je bil tudi moj osebni rekord, 2. mesto za ta dan in seveda najboljši polet do sedaj. Imeli smo še dva poleta (tretji je bil cilj in povratek dolg 43,5 km, kjer sem bil šesti, četrti pa trikotnik, dolg

42 km, kjer sem bil enajsti). Po skup- nem seštevku sem dosegel 11. mesto, po seštevku vseh tekem pa sem se povzpел na 5. mesto in si s tem pridobil tudi mesto v državni reprezentan- ci. S tem je bil moj namen dosežen.

M. Simerl

delo, zato so temu primerni tudi uspehi. Posledica vsega tega pa je izgubljanje zaupanja v delo družbe- nopolitičnih organizacij in v premalo odločno vodstvo.

No, zdaj pa bolj vesela in mladost- nejša plat našega sogovornika.

Ob jadraniu, ki ga bo vsaj v pri- hodnjih mesecih najbolj prevzelo, Boruta zanima še smučanje, kolesar- jenje, sodobna glasba, sem in tja zaide tudi v disko, kljub pomanjkanju časa pa tudi veliko bere. Pred kratkim je končal 6-mesečni tečaj za programer- ja na stojih COBOL, tečaje progra- miranja pa namerava še nadaljevati, čeprav si tovrstno šolanje plačuje sam. Sicer ga je že od nekdaj najbolj zanimala arhitektura, vendar z vpi- som na to fakulteto na žalost ne bo nič, saj so sprejemni izpiti izredno težki in selektivni. Tako mu bo najbrž preostalo le to, da opravi izpite za srednjo šolo in se potem vpiše kot izredni študent na strojno fakulteto.

To so torej Borutovi dolgoročneji načrti, ki pa so v njegovih letih lahko še zelo spremenljivi. Kratkoročneji pa se tičejo dopustov in veliko prijetnejših stvari. Še malo, pa bo oblekel vetrovko, nataknil kapo in pograbil kopalke ter s prijateljem Marjanom odplul z jadrnico Lepšo poletnim doživljajem naproti. Takrat bo pozabil tako na službo kot na Li- tostroj in šolo, in tako je tudi najbolj prav! Želim mu ugoden veter, mirno morje in veliko sonca!

M. M.

Irena Novak

ČAKANJE

Stojim na peščeni obali
tiho šumečega morja
in strmim v temno noč.
Tiha je ta noč,
polna drobnih zvezd in miline.
Sama sem z njimi in čakam, čakam.
Koga?
Odmev mojega vprašanja so odnesli valovi
daleč proč,
stran od ljudi,
daleč proč,
proč od tega sveta.
Čakam?
Koga?
Človeka?
Ljubezen?
Da, čakam nekoga, ki bo spremenil moje srce,
polno žalosti, skrbi in razočaranj.
Da, razočaranj nad ljudmi, nad svetom.
Čakam nekoga, ki bo spremenil moje srce,
zopet v rdečo, krvavečo rožo.
Prišel bo,
kmalu bo prišel, vem, ker mora priti!

IZ NALOG O IZKORIŠČANJU ENERGIJE:

- Z izumom energije so hidroelektrarne zelo onesnaževale zrak. Delujejo na pogon premoga in vode.
- Industrija se je vse bolj razmnoževala po svetu!
- Reke postajajo množičen problem za ribe!
- Narava premaga človeka s parlamentarnimi (= elementar-nimi) nesrečami.
- Premog je vir, ki ga je pri nas tudi zelo malo. V Sloveniji je premog predvsem v Zasavju, kjer so tudi postavljene termoelektrarne Šoštanj in Velenje. (Krasno znanje zemljepisa!)
- Glavno mesto Portugalske je Libanon (prav: Lisbona).

NAŠI UPOKOJENCI ŠE VEDNO AKTIVNI

Med 27. aprilom in 10. majem je v izložbi Ljubljanske banke (Slovenija avto) na križišču Celovške in Djakovičeve ceste razstavljal naš upokojenec Ivan Prešeren, član Društva likovnih samorastnikov Ljubljana. Na razstavi, ki si jo je ogledalo preko 1000 občanov, med njimi tudi veliko Litostrojanov, je bilo prikazanih 12 slik v oljni tehniki.

Avtor slik je izjavil, da se kljub upokojitvi še vedno živo zanima za dogajanje in razvoj Litostroja, v katerem je bil zaposlen 30 let, ter obljublja vsem litostrojanom, ki bi se odločili za nakup njegovih slik, popust.

Pred kratkim je odšel v zasluženi pokoj človek, ki ga je poznal cel Litostroj kakor je tudi on poznal njega.

Tov. Ivan Prešeren šef službe prodaje za talni transport je bil gotovo eden od temeljnih stebrov naše prodajne organizacije. Vsa njegova življenjska pot zadnjih 30 let, kolikor jih je preživel z nami, je bila poštena in plodna. Mlajšim sodelavcem je bil vedno vzor pravega delavca in litostrojanca.

Ob odhodu v pokoj mu želimo vsi sodelavci še veliko življenjske sreče in uspeha pri njegovem slikarskem konjičku.

Sodelavci

25. aprila 1983 smo se v veseli družbi poslovili od našega dolgoletnega sodelavca, delovodje ozobljenja tovariša Martina SENIČARJA enega od pionirjev Litostroja, saj je v našo delovno organizacijo prišel že 2. maja 1947.

V začetku je bil v službi zavarovanja, leta 1952 pa se je zaposlil v oddelku ozobljenja in mu ostal zvest do odhoda v zaslužni pokoj.

Z leti dela se je stalno izpopolnjeval, saj je od začetka v ozobljenju najprej postal vrhunski delavec na vseh pehalnih strojih za ozobljenje in brušenje zob. Nato je delal kot kontrolor in njegova želja po nadaljnjem šolanju in izpopolnjevanju ga je gnala še naprej. Tako je leta 1971 uspešno končal delovodsko šolo. Poleg bogatega praktičnega znanja je tako lahko mlajših sodelavcem nudil tudi teoretično znanje z področja ozobljenja.

Ko se sedaj poslavljamo od njega, ne smemo pozabiti, da je bil skromen in vedno pripravljen pomagati vsem sodelavcem v delovni organizaciji z nasveti in praktičnimi rešitvami.

Ob odhodu v zaslužni pokoj mu želimo veliko zdravja, veselja in zadovoljstva.

Sodelavci iz tozda OBDELAVA

V aprilu je odšel v pokoj tovariš Jože STARMAN, ki je opravljal dela tehnologa v tozdu Obdelava.

Z delom v naši tovarni je pričel že leta 1952 kot monter turbin. Takratni vodilni delavci so v njem kmalu spoznali sposobnega in delovnega človeka.

Po nekaj letih montažnega dela je bil premeščen v tehnološko službo, kateri je ostal zvest vse do upokojitve.

Njegovo tehnološko delo je bilo zelo raznoliko, vendar je največ časa in znanja posvetil tehnologiji turbin, ki spada med najzahtevnejše tako po strokovnosti kot po obsegu in pomenu dela.

Tovariša Jožeta poznamo vsi kot izredno marljivega, doslednega in natančnega delavca. V dolgoletni praksi si je nabral bogate delovne izkušnje, katere je nesebično prenašal na mlajše sodelavce.

Sodelavci

Odšli so v pokoj

Po skoraj 35 letih neprekinjenega dela v Litostroju je v marcu 1983 odšel v pokoj tovariš Ante BURIĆ.

Začel je kot mezdničar, bil nato lanser, arhivar, referent, vodja obratne pisarne za modelno mizarstvo, referent v tozdu ZSE in nazadnje delovodja v livarni jeklene litine.

Vsa leta, razen kratkega obdobja v tozdu ZSE, se je držal dela v livarni in vsa dela je vestno in marljivo opravljal.

Ob svojem rednem delu je opravljal tudi niz družbenopolitičnih nalog. Bil je aktiven sindikalni delavec in večkratni predsednik sindikalne podružnice in njenih komisij v metalurških obratih, član samoupravnih organov in aktiven član ZK.

Najbolj tesno pa je njegovo ime povezano z delovanjem Pihalnega orkestra Litostroj, pri katerem je bil dolga leta predsednik, in pa z najbolj humano dejavnostjo — krvodajalstvom, pri katerem je aktivnost tov. Burića segala tudi daleč čez okvire naše delovne organizacije.

Tov. Burić praznuje ob odhodu v pokoj nekaj redkih jubilejev: 40 let delovne dobe, 35 let dela v Litostroju in 60-letnico rojstva. Za vse tri mu iskreno čestitamo in želimo, da bi še dolga leta užival zaslužni pokoj.

Sodelavci

Konec aprila je dopolnil svojo delovno dobo in odšel v pokoj tovariš Franc KOZLEVČAR, kontrolor I v livarni sive litine. V Litostroju se je zaposlil leta 1948 in mu vseskozi ostal zvest. Prvi dve tretjini delovne dobe je bil livar, nazadnje pa kontrolor.

Kot livar je dolga leta uspešno opravljal najzahtevnejša dela. V času njegovih desetih kontrolorskih let je bila v kontroli sive livarne velika kadrovska tiska in fluktuacija, zato se je moral lotiti najtežjih nalog.

Hkrati, ko je priučeval in nadziral novince, je moral sam opraviti ogromno rednega dela. Vse skupaj pa je opravljal dobro in bil hkrati dober tovariš, zato smo ga imeli radi. Želimo mu obilo zdravja in osebnih sreč. Pričakujemo, da se bomo še dolgo prijateljsko srečevali.

Sodelavci

ZAHVALE

Ob smrti mojega očeta Ivana PERČIČA se zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem iz tozda ZSE za denarno pomoč, venec in spremstvo na pogreb v oddaljenem šentvidu pri Planini.

Martina ŠTRUKELJ - TOZD ZSE

Sodelavcem DS PFSR se lepo zahvaljujem za pozornost, ki so mi jo izkazali ob smrti moje mame.

Nada ŠIMENC z družino

Srečal ga je

A aprilu se je naš dolgoletni sodelavec Franc LEVEC, strugar v tozdu Obdelava, srečal z Abrahamom. Lahko bi rekli nič posebnega, to je proces, ki ga doživljajo naši zvesti starejši sodelavci. Nekateri izmed nas tak življenjski trenutek proslavljajo v tovarni med sodelavci, drugi ga preživijo skromno in tiho, ne da bi kdo kaj vedel o tem.

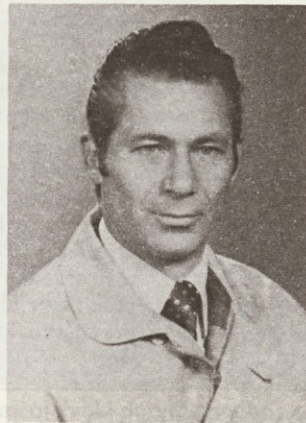
Tovariš Franc Levec je skromno in delovno opozoril sodelavce na svoj življenjski jubilej s tem, da jih je počastil s kozarčkom vina in nekoliko boljše malico med delom, oni pa so mu iskreno čestitali.

Naj povemo, da je bil to izredno lep in prirčen dogodek, saj je tovariš Levec izredno priljubljen in marljiv delavec, ki ves čas odkar je leta 1950 prišel v Litostroj, pridno in uspešno dela kot strugar na veliki stružnici. Ves čas kvalitetno opravlja najzahtevnejša dela, kar potrjuje s tem, da je do sedaj prejel več litostrojskih priznanj in visoko državno odlikovanje. Da je litostrojan kot pravimo z dušo in telesom, priča tudi to, da dva svoja sinova vzgaja tako, da bosta postala dobra litostrojska delavca. Starejši se je že izučil in dela

kot modelni mizar, mlajši pa se izobražuje v našem Izobraževalnem centru, tako kot on za kovinostrugarja. V tem primeru je tako, kot smo v Litostroju vedno želeli, da bi se s tradicijo dela v tovarni prenašalo iz roda v rod, saj je to velik porok, da se s tem prenaša tudi znanje in pripadnost Litostroju.

Sodelavci iz tozda Obdelave čestitamo tovarišu Levcu ob njegovem življenjskem jubileju in mu želimo še veliko zdravja in uspešnih delovnih dni v Litostroju.

V spomin

Nenadoma je odjeknila vest, da našega dolgoletnega sodelavca Lojzeta CAFUTE ni več med nami.

Mnogo prezgodaj je zahrbtina bolezen ustavila njegov delovni polet, marljivost, pridnost in predanost šoferskemu poklicu. Vsi, ki smo preživeli 30 let življenja ob delu z Lojzetom, občutimo veliko praznino na delovnem mestu in v naših srcih.

Lojze je bil zvest in priljubljen, vedno je našel čas za pomoč in lepo besedo. Bil je vedno pripravljen razumeti sodelavca, svetovati, poslušati in pomagati.

Prav tak — delaven, človekoljuben in skromen bo ostal v spominu vseh, ki smo ga poznali.

Sodelavci

V ponedeljek, 18. aprila 1983, smo spremili k zadnjemu počitku Ignaca RENDARIČA, ki je polnih 30 let kalil jeklo v kalilnici obdelovalnice.

Vse njegovo življenje je bilo posuto s trnjem, saj je že kot otrok ostal brez staršev in se sprva zaposlil kot pastir pri tujih ljudeh, nato pa se mu je izpolnila njegova največja želja, da je kot hlapec lahko delal s konji.

1953 je prišel v litostrojsko kalilnico, kjer je kot mravlja opravljal svoje delo in bil vedno pripravljen delati ob kakršnemkoli času, če je bilo potrebno. Koliko dni je prebil od jutra do poznih večernih ur v kalilnici, ki mu je bila pravzaprav drugi dom, saj se je med delom počutil najsrečnejšega!

Manj kot leto dni je užival več kot zaslužni pokoj, nato pa je zaradi izčrpanosti moral v pre-rani grob.

Njegovi sodelavci ga bomo ohranili kot dobrega tovariša in sodelavca v trajnem spominu.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi mojega najdražjega Janeza FUSSE se iskreno zahvaljujem sodelavcem iz tozda Obdelava in vsem drugim, ki so izrazili sožalje, darovali cvetje in ga tako številno pospremili na njegovi zadnji poti. Iskrena hvala govornikom za poslovalne besede. Posebno se zahvaljujem kolektivu pihalnega orkestra Litostroj za nepozabno spremstvo in slovo od svojega člana, še posebej iskrena hvala solistu za občuteno zaigrano »Tišino«.

Žaluoja žena Nevenka

NAŠIM ŽRTVAM

Čez sto, čez petsto, tisoč let še živ bo vaš spomin, padli, ki dali ste življenje, ker ste nas ljubili, in za svobodo kot junaki umrli.

In še naprej iz roda v rod ves narod se vas bo spominjal in vas častil, slavil povsod. a izdajalca bo preklinjal.

Še bral se bo napis tedaj: "Kdor domu sebe da za žrtev, ga narod nosi v duši zdaj in večno — on je živ — in mrtev!"

(V spomin 54 padlim tovarišem iz politične šole v Cerknem leta 1944.

F. U.

NASLOVNIK NEZNAN

Za mesec april smo dobili 20 izvodov vrnjenih časopisov Litostroj. Med njimi je tudi nekaj takšnih, ki so zavrtnjeni že drugič. Takšne bomo objavljali trikrat.

Obveščamo pa vas, da so nekateri delavci opazili svoje ime med navedenimi in nam posredovali pravi naslov.

Po pošti vrnjeni časopisi:

BAJAN Ivan, Korotanska 30, Lj; BREMEC Matjaž, Prušnikova 109, Lj; JUSIČ Arif, Vevška c. 42, Lj.-Polje; KLUN Jelka, Glinškova pl. 16, Lj; KANTAREVIČ Ibrahim, Trubarjeva 44, Lj; LEKIČ Ostoja Pokopališka 41, Lj; MURIČ Irfan, Planina 26, Kranj; MAJDIČ Viljem, Maistrova 6, Domžale; PRESEČNIK Franc, Šmartno ob Dreti, Bočna 105, Šmartno; PULKO Bojan, Pot na Fužine 3, Lj; RIBIČ Ismet, Pot heroja Trtnika 14/a, Lj; STOJČIČ Miladin, Korotanska 21, Lj; ŠTANCAR Lojze, Celovška 506, Lj.-Šentvid; TASEV Mire, Cesta v zg. Log (baraka) Lj; VIRANT Bojan, Lj. Črnuče 5, Črnuče.

Izleti v juniju

Na sporedu bodo trije izleti:

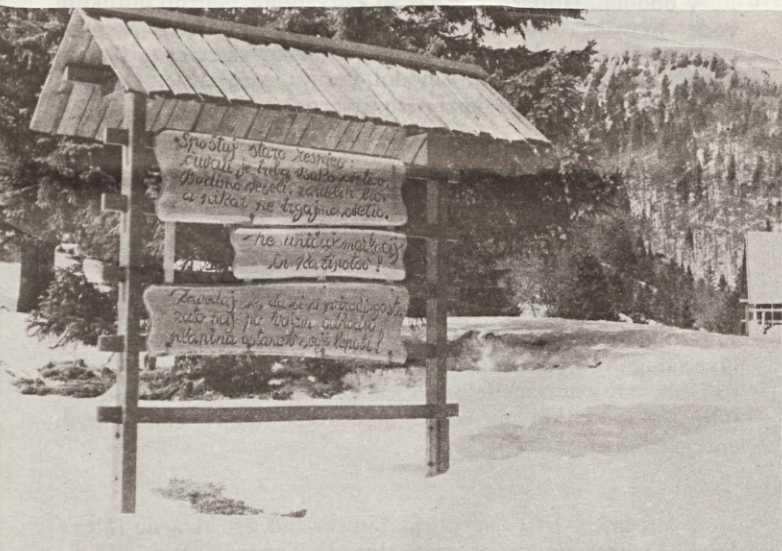
11. junija — Hlevišje, Vojsko. Z nami bo vodnik Jože Pečjak, ki je tudi načelnik odseka za varstvo narave in nam bo lahko povedal marsikaj zanimivega.

18. junija — Za Ak. Ta izlet je brezplačen za vse tiste, ki se bodo ob tej priliki vpisali v Planinsko društvo Litostroj. Novince (in stare člane) bo popeljal v prelep gorski svet vodnik Stane Vogelcnik.

25. junija — Bohinjske planine. Priporočljivo za fotografe, kajti vodnik bo mojster fotografije Oskar Dolenc.

PRIPOROČAMO

Za v nahrbtnik priporočamo jedila, ki vsebujejo maščobe, ogljikove hidrate, hkrati pa že v majhni količini dajejo veliko moč; rozine, datlji, suhe slive, fige, sladkor, grozdni sladkor, med, čokolada, vitergin, suhe klobase in suho meso (ki naj ne bo pretirano slano), fileti (manjše količine), orehova jedrca, slanina,

ZNAČKA ZASTONJ!

Imate dobre oči? Ste prebrali, kaj nas uči tale lepote na Soriški planini? Če pa so »hieroglifi« na sliki pretrd oreh, potem je najbolje, da greste kar gor in si ga ogledate na kraju samem.

Vsakdo, ki bo do 15. 6. 1983 v uredništvo poslal napisane vse izreke popolnoma brez napake, bo dobil zastoj značko Planinskega društva Litostroj! Ne pozabite pripisati svojega naslova!

STAREJŠI ČLANI PLANINSKEGA DRUŠTVA!

Planinsko društvo Litostroj bo v letu 1984 praznovalo že svojo 35-letnico.

Kulturno propagandni odsek namerava ob tej priliki izdati spominski bilten društva, hkrati pa bi ob tem radi zbrali in uredili dokumente, slike in predmete, ki že dobivajo zgodovinsko vrednost. V ta namen naprošamo vse starejše člane društva za pomoč pri zbiranju gradiva. Zaželeno je vse, kar priča o obstoju in dejavnosti društva, predvsem pa razna dokumentacija o nastajanju društva, delu njihovih organov, zapisniki, vabila, programi izletov, fotografije z izletov, spominske in vpisne knjige, razglednice, značke. Vse to je seveda tembolj vredno, čim starejše je. . . . Mnogi od teh predmetov ležijo v pozabi, sedaj in v prihodnje pa bodo brez dvoma zanimivi tudi za druge — za društvo pa so pomemben dokaz o njegovi bogati dejavnosti. Dereze, cepin, značka pa imajo že tudi muzejsko vrednost in bi bili zelo dobrodošli novoustanovljenemu Sosvetu osrednjega planinskega muzeja pri Planinski zvezi Slovenije. Vsi, ki so s svojimi prispevki pripravljeni pomagati pri urejanju zgodovine Planinskega društva Litostroj, naj to javijo na telefon 555-892 (int. 793) tovarišu Tomažiču. Tisti, ki želijo ohraniti originalne dokumente in slike, jih bodo društvu samo posodili za preslikanje.

Vsem že vnaprej hvala!

Kulturno propagandni odsek PD

Gorski stražar

Franček je tudi prej že slišal za gorsko stražo, vendar temu ni posvečal posebne pozornosti. Šlo mu je takole — skozi eno uho noter, skozi drugo pa ven. Ta pojem pa si je poklical iz spomina tiste pomladi, ko je bil zavržen pri vpisu na miličniško šolo v Tacnu. Že od malega si je želel postati miličnik. Pri otroških igrah se je vedno javil za žandarja, v nasprotju z drugimi fantiči, ki so seveda raje bili ravbarji. Njegova najljubša nadaljevanja je bila 87. policijska postaja, najboljši film pa Žandar iz Saint Tropeza. Kriminalne filme je rad zamujal, saj je šele na koncu zmagovala pravica, očetu pa je za rojstni dan kupoval knjige o policijskem inšpektorju Maigretu, katere je sam tudi najprej prebral.

Lahko si torej predstavljate njegovo razočaranje, ko ni bil sprejet v šolo za miličnika-kadeta. Vzrok je bil v tem, da je Franček precej majhen in droban. Nič ni pomagalo, da je pri merjenju stopal na pete in prste ter pred tem popil liter vode — še vedno sta mu manjkala 1 cm in 2 kg. Lepe sanje o modri uniformi so splavale po vodi in Franček je bil tiste dni videti prav poklapan. In ko je takole premišljeval o svoji veliki nesreči in brezizhodnosti, v katero ga je pahnila kruta usoda, je po radiu zaslišal, da Planinsko društvo Litostroj organizira tečaj za člane gorske straže. Gorski stražar! To je pa vsaj malo podobno miličniku. . . . Franček je takoj zavil v planinsko sobo (ki jo ima planinsko društvo v koči ob balinišču, blizu vhoda v restavracijo) in se prijavil na tečaj.

In ni mu bilo žal! Ne samo, da je po opravljenem tečaju in izpitu dobil naziv GORSKI STRAŽAR — in veliko lepo značko (skoraj tako veliko, kot jo imajo šerifi v filmih), ampak je s tem pridobil še veliko več. Tudi prej je že rad zahajal v hribe, toda sedaj je gorsko naravo zares vzljubil. Ob poslušanju številnih predavanj, gledanje slik in diapozitivov ga je ganila lepota planinskega sveta in hkrati v njem vzbudila čut odgovornosti za varstvo nezaščitenega. Miličnik iz fantovske domišljije se je preobrazil v resničnega varuha in pokrovitelja žive in nežive narave, ki je vedno bolj ogrožena in potrebna zaščite. To novo poslanstvo je Frančka tako navdušilo, da mu ni bila dovolj le snov iz predavanj, temveč je še na svojo pest pridobival potrebno znanje. Brez tega namreč ne gre, to je dokazal že na samem začetku! Gorski stražar namreč ni uradna oseba in nima nekih posebnih pooblastil za kaznovanje skrunilcev narave. Njegova vloga je v tem, da ljudi opozarja na škodljivost njihovega ravnanja in jim z argumenti dokaže, kam takšno početje vodi. Šele v drugi vrsti jih lahko tudi prijavi sodniku za prekrške.

Franček je že na svojih prvih »uradnih« obhodih, ki pa so bili v bistvu en lep izlet več, odkril prav učinkovito metodo, katero je imenoval »psihologija slabe vesti«. Če je

Jezikovni ostružki

Danes bom opozorila na napako, ki sicer ni prava jezikovna napaka; besedo pišemo napačno, ker ne vemo, kako je pravilno.

Večkrat v člankih o dogajanju okoli nove obvoznice oziroma okrog Korotanskega naselja zasledim napačno napisano ime ulice: Drobošnjakova ali celo Drabosnjakova ulica.

Ko pa sem nekajkrat šla po tej ulici, mi je takoj postalo jasno, zakaj nekateri to ime pišejo napačno. Saj sploh ne morejo vedeti, kako je pravilno! Zmeda je popolna! Ulica ima, kot vsaka, svoj začetek in konec in z obeh koncev ulice je na prvi hiši obešena lepa velika zelena tabla. Na južni strani piše Drabosnjakova, na severni strani pa Drobošnjakova ulica. Kaj zdaj? Za kaj se bomo odločili. Gremo naprej po ulici — vsaka hiša ima majhno tablico s hišno številko in ulico — Drabosnjakova. Prav. Torej tako. — A glej ga zlomka, na oni strani ulice, na baraki je tudi obešena ulična tabla — Drobošnjakova ulica.

Dinarja ne bomo metali, raje pogledjmo v leksikon ali pregled slovenske književnosti. Tam je napisano: Andrej Schuster-Drabosnjak, koroški ljudski pesnik in pisatelj (bukovnik) iz začetka prejšnjega stoletja (1768—1825), torej iz časa razsvetljenstva. Avtor mnogih pesmi in ljudskih iger (npr. Izgubljeni sin, Pasijonska igra in druge), s katerimi je zadrževal raznarodovanje Slovencev na Koroškem. Njegov vrstnik je bil tudi Miha Andreaš, katerega ime tudi nosi ulica v našem Korotanskem (= Koroškem) naselju.

Torej je pravilen zapis naše ulice vedno in samo Drabosnjakova ulica.

Vesna Tomc

videl planinca, ki je odvrnil ovitek sadnega soka, je prav jadrno priskočil in odpadek prav patetično pobral in odpel nahrbtnik, vzel ven vrečko ter ga spravil vanjo. Nato je nahrbtnik z bolečim izrazom spet oprtal in s »težkim« korakom odšel, češ — jaz moram sedaj nositi odpadke. In vse to brez besedi! In ko je videl drugo, ki je odtrgal planinsko cvetko, je spet poskočil, pokleknil k ostanku umirajočemu cvetku in priliz ubogi rožici poslednje kaplje vode, ki jih je še imel. Z nežno kretnjo je ubogo bitje še pobožal, pri tem pa mu je jeziček kar visel iz ust, kot da bi govoril:

»No, sedaj bom pa sam žejen, ampak ni mi žal, samo da sem rešil umirajočo bilko!« Resnici na ljubo naj povem, da je imel Franček v nahrbtniku še eno (polno) čutaro, toda tako je izgledalo bolj pretresljivo. . . . Takšni melodramatični »skeči« so veliko bolj zalegli kot vsa svarila in opozorila.

Čisto vedno pa tudi ne! Nekoč je Franček opazil človeka (bil je planinec le po opremljenosti, ne pa tudi po srcu in vedenju), ki je redke zaščiten rože trgal kar v šopih in jih spravljaj v

vrečke. Naš vrli zaščitnik gorske narave je po ustaljeni praksi brž začel zalivati razkopano rušo z vodo, ampak tale zaljšar je imel pač trdo kožo. »Ja, to pa ni neumno, jih bo vsaj še drugo leto kaj zrastle!« je pripomnil in mirno kosil naprej. Tedaj je bilo Frančku dovolj! Napel mu je levo obočje ravnanja in o tem, kakšne bi postale naše gore, če bi vsi obiskovalci imeli do njih tak odnos. Ko pa je videl, da ne zaležejo niti besede, je neznanca prosil, da se predstavi in pove svoj naslov, da ga bo Franček prijavil sodniku za prekrške. Surovež seveda o tem ni hotel niti slišati.

Franček pa ne bi bil Franček, če bi odnehal. Spomnil se je slovesne obljube, ki jo je dal kot gorski stražar, in se odločil, da bo žrtvoval svoj predviden izlet in po sili razmer postal še detektiv. . . . Neznavec je medtem že napolnil svoje vrečke, jih stlačil v nahrbtnik in si ga oprtal. . . . Naredil je korak, dva naprej. . . . Franček pa v svojem stilu. . . . V tem je že zmanjkalo prostora. . . . (Kaj je storil Franček, pa boste prebrali v naslednjem planinskem kotičku.)

tt

KJE JE ZA AKOM?

V Martuljkovi skupini!

Tistim, ki v tem predelu še niso hodili, dajemo za orientacijo nekaj osnovnih podatkov.

Martuljkova skupina v gornji Savski dolini velja za enega najmarkantnejših gorskih masivov v svetu; to predvsem zato, ker se iz povsem nižinskega sveta skozi zeleno gozdno vznožje nenadoma vzpne v strme skalne vrhove. Razglednice, posnete z nasprotnega brega doline — Srednjega vrha nad vasjo Gozd Martuljek — so kaj skromna podoba veličastja, ki se tu odpira živim očem.

»Tam zemlja je naša zakipela, zahrepenela, v nebo je hotela. . . « je napisal o tem predelu pesnik Oton Župančič.

Tu se je rodil naš prvi filmski Kekec in njegova družina, tu sta doma mir in lepota.

Spik (2418 m) in Široka peč (2497 m) gospodujeta med vrhovi. V vznožju sten prvega je planotica POD SRCEM, pod drugo pa se razprostira poraslo melišče ZA AKOM (1237 m). Pot do tja je planinski užitek prve vrste!

ETO

BREZPLAČAN IZLET

Tisti, ki se doslej še niso včlanili v Planinsko društvo Litostroj, imajo sedaj enkratno priložnost. Če se bodo udeležili izleta Za Ak 18. junija (vodnik Stane Vogelcnik), bodo lahko na samem izletu dobili knjižice in plačali članarino (154 din), prevoz v obe smeri pa bo brezplačen. Čaka pa jih še posebno presenečenje, katerega tu še ne izdamo. . . . Pokrajina Za Akom je v tem času polna cvetja in lepota, tako da bo dovolj spodbuden začetek izletništva tudi za tiste, ki so doslej oklevali.

VESTI IZ PROIZVODNE

LITOSTROJSKI MONTERJI ŽE V KIRKUKU — IRAK

Namakalni veleprojekt

Pred nedavnim je odpotovala naša montažna skupina na gradbišče Kirkuk v Iraku, od koder nam je vodja montaže na terenu tovariš Selan že poslal prve posnetke objektov.

Kirkuk — Adhein irrigation project, kot se uradno imenuje, obsega cel niz raznih naprav in objektov, vsi pa služijo za namakanje ogromnega kompleksa zemljišča v okolici srednje velikega mesta Kirkuk, ki je središče tega okoliša, znanega predvsem po velikih naftnih napravah. Mesto Kirkuk leži na severu Iraka in je okrog 300 km oddaljeno od Bagdada. Podnebje v zimskem času je vlažno in deževno, s temperaturami do 5°C, poleti pa doseže tudi 50°C, kar bo za naše monterje najbrž neprijetno, saj je na trenu sama goličava, brez dreves in brez sence.

Sam projekt vsega sistema bi lahko imenovali »veleprojekt« zaradi ogromnih dimenzij tovrstnih naprav, ki so znatno večje od sedaj nam poznanih.

kanal za našo prvo črpalno postajo, imenovano SS-I. Iz te se preko cevovodov v kanale prečrpa do druge glavne postaje SS-III, nato še v tretjo SS-X. Med seboj so oddaljene od 12 do 15 km. Kanali med temi postajami so seveda manjši kot glavni.

Kolikšen je pretok skozi glavni dovodni kanal, nam ni znano; odvzem iz tega kanala za črpalno postajo SS-I pa je 28 m³/s (povprečni pretok Save je npr. okrog 100 m³/s). V črpalnici SS-I bo vgrajenih 14 litostrojskih vertikalnih črpalk s 1350 kW motorji, z zmogljivostjo po 2 m³/s ter višino dviganja 50 m. Vsaki dve črpalni pa imata skupen cevovod. Tako vodi sedem vzporednih cevovodov premera 1700 mm in dolžine okrog 2 km k naslednjemu kanalu, kjer priteka voda do črpalne postaje

avtomatika, naprave za pnevmatsko merjenje gladin, električno dvigalo v črpalnici, električno dvigalo v delavnici, električno dvigalo za dviganje zapornic, zapornice, vstopne rešetke, metuljaste lopute z oljno hidravliko, naprave za preprečevanje vodnega udara itd. Prav slednja pa nam je pri projektiranju delala največ preglavic, saj je sam izračun tega udara tako zahteven in težko izvedljiv, tako da smo to uspeli storiti šele pred nedavnim.

Vse izračune in načrte odobrava svetovalna konzultantska firma iz Grenobla — Sogreah. Oni odobravajo ter kontrolirajo načrte in potem prevzemajo izdelano opremo. Vseh izračunov, katere smo morali poslati v odobritev, je za nekaj zajetnih knjig! Konzultant se je pohvalno izrazil o kvaliteti teh izračunov, saj so res na visoki strokovni ravni. Tu gre zasluga skoraj vsem birojem v IRRP — predvsem pa raziskovalnemu, črpalnemu, turbinskemu in žerjavovskemu.

Precej izdelane opreme je že dostavljeno na teren in naša ekipa jo že montira. Sedaj bomo montažno skupino dopolnili s sedmimi ljudmi, da bi tako pravočasno končali pričetno delo. Seveda pa lahko nastanejo težave, saj vsako ve, kakšen je položaj v Iraku. To se nanaša predvsem na finančno stanje Iraka, ki ni prav nič rožnato, Litostroj pa je s precejšnjim deležem za izvoz prisoten predvsem na tem trgu.

Naši monterji na terenu imajo vsekakor zelo težko in zelo zahtevno nalogo. Samo gradbišče je sicer zelo dobro urejeno, saj imajo vso oskrbo. Tudi bivalni pogoji so urejeni, saj ima vsak delavec bivalni kontejner WC s kopalnico, umivalnikom in zračenjem. Do vsakega kontejnerja vodi betonirana pot. V sklopu naselja je seveda tudi restavracija z rekreacijskimi napravami, televizorjem in še ccm.

Narava tukaj ni radodarna. Daleč naokrog ni drevesa ali zelenja, česar smo navajeni doma. Poleti temperatura doseže tudi 50°C. Prehrana sčasoma postane enolična, posebno še ker je v Iraku težko dobiti zelenjavo. Tako je našim ljudem na terenu verjetno edina uteha nekaj boljši zaslužek kot doma.

Samo gradbišče in naselje sta oddaljena od Kirkuka okrog 40 km, zato je tudi povezava s svetom in domom slaba. Če pošljemo iz Litostroja teleks na gradbišče, prispe ta šele čez nekaj dni. Telefonska povezava med gradbiščem in Kirkukom sicer obstaja, vendar se ne da telefonirati na primer v Jugoslavijo. Imaš občutek odrezanosti od sveta, saj v širši okolici našega naselja ni nobenega drugega, razen tistih, ki jih imajo ostala podjetja, ki gradijo v Iraku. Da se življenje v teh taborih nekoliko popetri, prireajo medsebojna srečanja in se na ta način malo poveselijo.

Življenje v naselju je enolično, zato vsi delajo preko rednega delovnega časa. Težko je tudi zaradi tega, ker so odvisni od sebe in svoje iznajdljivosti. Vsekakor pa montažni skupini z vodjem montaže na čelu lahko popolnoma zaupamo veliko zadolžitev, saj so to sami prekaljeni strokovnjaki, ki so se izkazali že na mnogih gradbiščih, predvsem v Egiptu. Želimo jim uspešno delo!

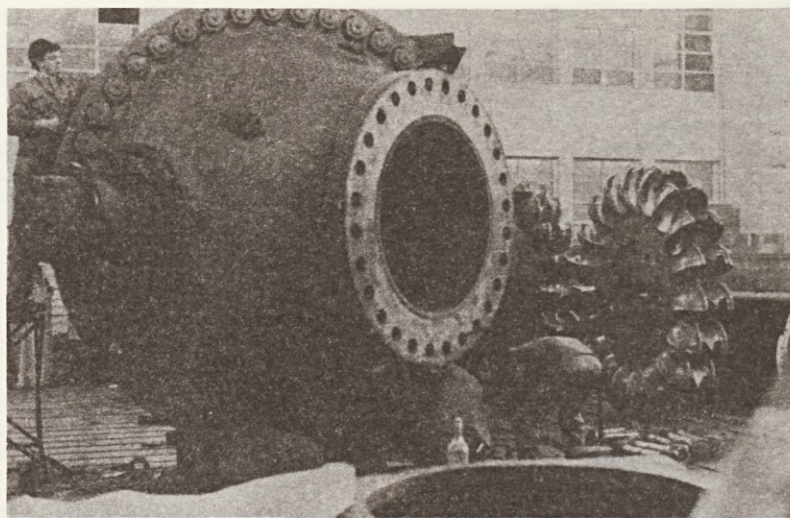
Jože Juvan

Srečanje z Abrahamom

V mesecu maju so se srečali z Abrahamom naši dolgoletni sodelavci: Drago BEGIĆ in Franc HORVAT iz sive livarne ter Jakob BERIŠA in Feliks KRALJIČ iz jeklolivarne.

Ob tem jubileju jim iskreno čestitamo in jim želimo še mnogo srečnih in zdravih let.

Sodelavci iz TOZD PUM

Po 26 letih

Na dan mladosti leta 1957 je maršal Tito odprl novo hidroelektrarno HE Mavrovo — TITO. S tem je v Litostroju izdelani kroglasti zasun pričel služiti svojemu namenu.

Sedaj, po tolikem času, je spet doma, torej tu, kjer smo ga izdelali. Težak je 55 ton, izdelan iz jeklene litine in obratuje pod visokim pritiskom 57 atmosfer.

Starejši sodelavci se ga gotovo še spominjate, saj ste vložili veliko naporov in truda, da je lahko uspešno deloval do danes, saj je sedaj prvič na popravilu.

In z gotovostjo lahko trdim v imenu vseh članov našega kolektiva, da si takih izdelkov želimo še veliko.

Marjan Pihler

Male novice o velikih elektrarnah

Morda vas zanima

V obdobju januar—februar so zahvaljujoč dobrim dotokom vode hrvaške hidroelektrarne za 19,5 odstotka presegle postavljeni plan. Med najboljšimi najdemo elektrarne Gojak, Varaždin, Čakovec, Senj, Vinodol, Peruča in Zakučac. (Oprema za te objekte je šla tudi skozi našo tovarno).

* * *

Po podatkih dispečerske službe Skupnosti jugoslovanskega gospodarstva je bilo v letošnjem prvem četrtletju proizvedeno skupno 17.119 milijonov kWh električne energije. Od tega odpade na proizvodno v hidroelektrarnah 7196 milijonov, v termoelektrarnah na premog 7909 milijonov, v termoelektrarnah na tekoče in plinsko gorivo 854 milijonov in na jedrsko elektrarno 1160 milijonov kWh. Pri tem ugotavljajo, da so še najbolj zadovoljive zaloge vod v akumulacijah, manj je zaloga premoga na odlagališčih, najsiriomašnejše pa so zaloge tekočih in plinskih goriv. (Ob teh podatkih ni težko odločiti o izbiri vrste novih energetskega objektov!)

* * *

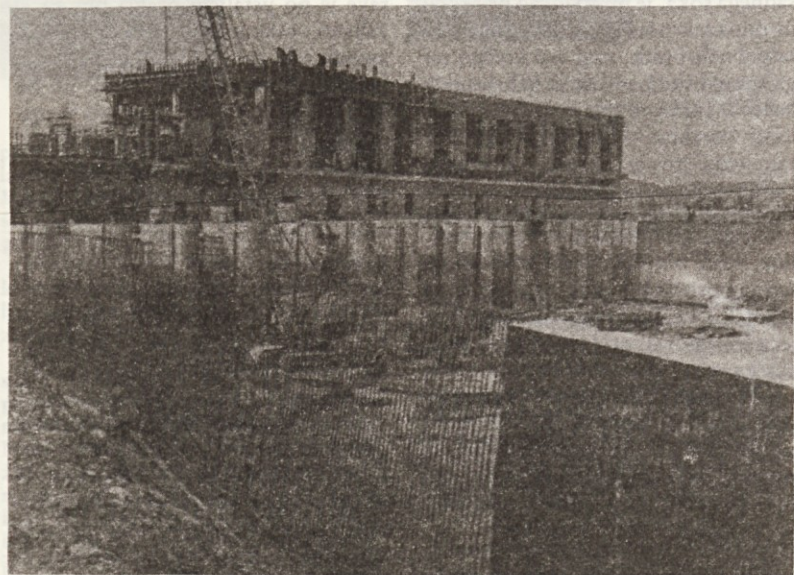
V letošnjem letu načrtujejo Limske hidroelektrarne (Nova Varoš) začetek gradnje prečrpalne HE Bistrica II. Poročajo, da je investicijsko-tehnična dokumentacija skoraj v celoti pripravljena. Na tem področju že obratujejo poleg Bistrice I še Kokin Brod, Potpeč in Uvac. Pri vseh naštetih je s samostojno dobavo ali pa kot kooperant turbinske opreme udeležen tudi Litostroj. Tudi za Bistrico II smo ponujali svoje usluge, vendar kaže, da investitorji izvajalcem brez ustreznih referenc ne zaupajo ali pa bo spet obveljalo tisto, da nihče ni prerok v svoji domovini.

* * *

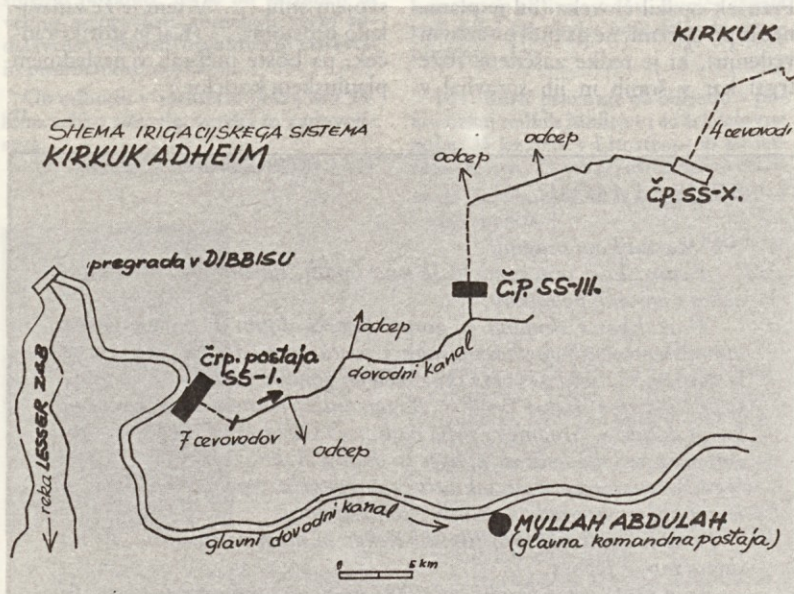
V januarju letos je minilo 85 let, odkar je v Ljubljani prvič zagorela električna luč in sicer v javni razsvetljavi, ki je tedaj imela le 794 žarnic in 48 obločnic. Do konca prvega leta je štela komaj 150 potrošnikov, sedem let kasneje pa okrog 900. Zagotovo bi elektrifikacija mesta napredovala hitreje, če v njem ne bi bilo plinarne, s katero je bila takratna občinska uprava pogodbeno vezana za odzvem svetilnega plina. Tako je še dolgo po uvedbi električne razsvetljave isti prižigalec z dvometerskim drogom prižigal plinske svetilke in obenem vklopjal električne žarnice. Vsega šest mož je takrat skrbelo za to delo, dokler niso opustili posebnih stikal pri vsaki žarnici in jih prevezali na več ročnih in avtomatskih prižigališč po mestu.

Tako se je idilika umaknila avtomatiki.

ETO

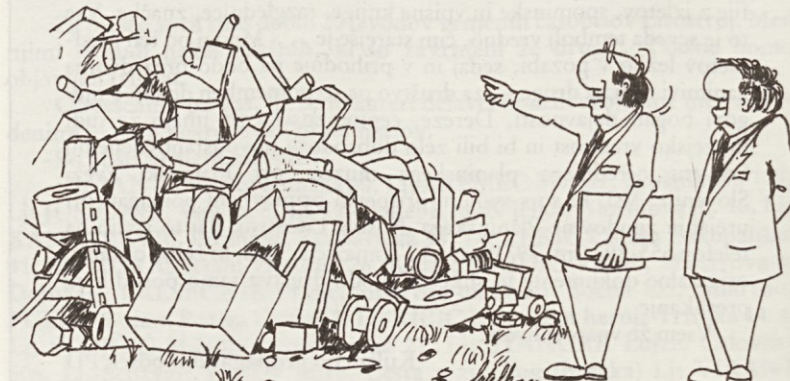
Zgradba črpalne postaje SS-I s štirinajstimi vstopnimi kanali širine 4,5 m (Foto: F. Selan)

Na reki Lesser Zab pri Dibbisu je zajezev, od koder vodi glavni dovodni kanal trapezastega profila, širine 65 m zgoraj in 17 m na dnu ter globine okrog 5—6 m. Kamal je obložen z betonom, dolg pa je okrog 50 km. Kot zanimivost velja omeniti, da so Rusi ta kanal kopali s strojem, ki je v enem zamahu obvladal kompleten profil. Omenili bi tudi, da sodelujejo pri tem projektu delavci in strokovnjaki od vseh držav: Rusi, Indijci, Čehi, Nemci, Francozi, Kitajci, Jugoslavlani in drugi.

Približno na sedmem kilometru glavnega kanala se nahaja priključni

SS-III. V tej postaji je samo 8 črpalk, podobnih v SS-I, vendar z zmogljivostjo 2,5 m³/s ter višino črpanja 21 m ter s 650 kW motorji in štirimi vzporednimi cevovodi premera 1800 mm. Črpalna postaja SS-X je manjša. Kljub temu, da je pogodba podpisana za kompleten projekt, pa ta zadnja postaja SS-X še vedno ni določena. V sklopu postaje SS-I je tudi delavnica in pisarne. Vse postaje pa so opremljene še s celo vrsto dodatnih naprav, kot so naprava za pitno vodo, kompresorski stroji, dizelski generator, naprava za prezračevanje, skladišče rezervnih delov,

Pred leti smo to zavrgli, sedaj pa so to naše skrite zaloge